

จดหมายข่าว

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

NEWSLETTER

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1

เดือนตุลาคม-มีนาคม 2567

HIGHLIGHTS

ร่างพ.ร.บ. บริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ. กลไกจัดการฝุ่นพิษอย่างมีหวัง

ทำไมต้องทำ SEA กับแหล่งมรดกโลก

การลงพื้นที่ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ศักยภาพพื้นที่ และติดตามความก้าวหน้า
ในการจัดทำ SEA สำหรับแผนแม่บทการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดสงขลาและปัตตานี

สถิติข้อมูล : สถานะตัวชี้วัดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทบรรณาธิการ

สวัสดีท่านผู้อ่านทุกท่าน จากที่ “จดหมายข่าว กทว.” ฉบับปฐมฤกษ์ ได้มีการริเริ่มจัดทำขึ้นเมื่อ 6 เดือนที่ผ่านมา ตอนนี้ถึงกำหนดออกรายงานฉบับที่ 2 แล้ว ในฉบับนี้จะได้นำเสนอบทวิเคราะห์ต่อการพัฒนาประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจและเป็นที่จับตามอง รวมไปถึงการนำเสนอข่าวสาร และการดำเนินงานที่กองยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กทว.) ได้มีการผลักดันมาอย่างต่อเนื่อง

โดยในช่วงที่ผ่านมา มีประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกหยิบยกมากล่าวถึงทุกวัน คือ ปัญหามลพิษทางอากาศและฝุ่นละออง PM2.5 เป็นปัญหาสำคัญที่คนไทยในหลายพื้นที่โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งหลายจังหวัดในภาคเหนือ ต้องเผชิญทุกปีนับตั้งแต่ช่วงฤดูหนาวไปจนถึงช่วงครึ่งแรกของปีถัดไป

เนื้อหาภายในฉบับนี้จึงจะนำเสนอประเด็นข้างต้น ผ่านบทความแนวทางการจัดการฝุ่นพิษของประเทศไทยด้วย ร่างพ.ร.บ. บริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ. รวมไปถึงการนำเสนอข่าวสาร และการดำเนินการของกองยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กทว.) ที่ได้มีการผลักดันมาอย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดทำ SEA สำหรับแผนแม่บทการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดสงขลาและปัตตานี การจัดทำ SEA ในพื้นที่แหล่งมรดกโลกที่กำลังตกอยู่ในภาวะอันตราย รวมไปถึงข้อมูลทางสถิติที่นำเสนอสถานะของข้อมูลตัวชี้วัดภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ทีมงานผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จดหมายข่าว กทว. จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และเป็นอีกช่องทางในการนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชนทั่วไปได้รับทราบถึงข่าวสารน่ารู้ ข้อมูลทางวิชาการ รวมถึงบทวิเคราะห์ต่อการพัฒนาประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสามารถนำไปใช้ประกอบการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ต่อไป

จดหมายข่าวกองยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กทว.) มีจุดประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและให้ข้อคิดเห็นต่อการพัฒนาประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลการดำเนินการของ กทว.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ที่ปรึกษา

นายดนูชา พิษยนันท์
นายวิษณุยุทธ บุญชิต
นางสาวนุชจรี วงษ์สันต์

บรรณาธิการ

นางสาววรรณภา คล้ายสวน

คณะผู้จัดทำ

กองยุทธศาสตร์การพัฒนา
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
(กทว.)

CONTENTS

สารบัญ

>>> **ประเด็นสังคมสนใจ :**
ร่างพ.ร.บ. บริหารจัดการเพื่ออากาศ
สะอาด พ.ศ. กลไกจัดการฝุ่นพิษ
อย่างมีหวัง

4

>>> **เกร็ดเล็กเกร็ดน้อย :**
ทำไมต้องทำ SEA
กับแหล่งมรดกโลก

9

>>> **สรรหามาเล่า : รอบรู้ กทว.**
การลงพื้นที่ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค
ศักยภาพพื้นที่ และติดตามความ
ก้าวหน้า ในการจัดทำ SEA สำหรับแผน
แม่บทการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัด
สงขลาและปัตตานี

15

>>> **สถิติ**
สถานะตัวชี้วัด
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

21

ร่างพ.ร.บ. บริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ.

กลไกจัดการฝุ่นพิษอย่างมีหวัง

มลพิษทางอากาศ...ตัวร้าย

มลพิษทางอากาศในประเทศไทย เป็นปัญหาสำคัญที่คนไทยต้องเผชิญทุกปี ไม่ว่าจะเป็นฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (PM10) ก๊าซโอโซน (O_3) และออกไซด์ของไนโตรเจน (NOx) โดยมีสาเหตุมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน ทั้งการเผาไหม้เชื้อเพลิง การเผาไหม้ในที่โล่ง การเผาไหม้ชีวมวล การคมนาคมขนส่ง โรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงสภาพอากาศและภูมิประเทศ ซึ่งมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้น นับเป็นภัยคุกคามและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในวงกว้าง

โดยข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุขพบว่า การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ป่วยโรคที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศ ได้แก่ กลุ่มโรคทางเดินหายใจ กลุ่มโรคหัวใจหลอดเลือดและสมองอุดตันขาดเลือด กลุ่มโรคตาอักเสบ กลุ่มโรคผิวหนังอักเสบ กลุ่มโรคที่มีผลกระทบในระยะยาว (มะเร็งปอด) และกลุ่มโรคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศโดยในปี 2566 พบว่า มีจำนวนผู้ป่วย 11.23 ล้านราย เพิ่มขึ้นจากปี 2564 จำนวน 3.43 ล้านราย และ ปี 2565 จำนวน 0.87 ล้านราย

ปี	2564	2565	2566
จำนวนผู้ป่วย	7.80	10.36 ▲	11.23 ▲

ที่มา: ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ
กระทรวงสาธารณสุข (ระบบ HDC)

สอดคล้องกับข่าวการสูญเสียมากมายที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ดังเช่น ข่าวเศร้าการสูญเสียบุคลากรทางการแพทย์ นายแพทย์ กฤตไท ธนสมบัติกุล อาจารย์ประจำศูนย์ระบาดวิทยาคลินิกและสถิติศาสตร์คลินิก ภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือรู้จักกันดีในชื่อเจ้าของเพจ เพชบุ๊ก “สู้ดิเว” ที่ได้เล่าประสบการณ์ของการเป็นผู้ป่วยมะเร็งปอดระยะสุดท้ายตลอดระยะเวลา 1 ปี การใช้ชีวิตประจำวันและผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดจากมลพิษทางอากาศ โดยภายหลังคุณหมอก็เสียชีวิตด้วยวัยเพียง 28 ปี โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดมะเร็งปอด คือ ฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอนที่เราทุกคนรู้จักกันดีในชื่อ PM 2.5

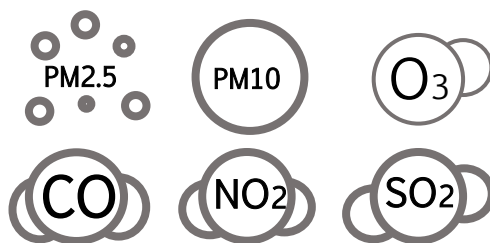
จะเห็นว่ามลพิษทางอากาศเป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตของคนไทย เพราะถึงแม้จะอาศัยอยู่ในพื้นที่ปิด ก็ไม่สามารถหลบเลี่ยงมลพิษทางอากาศเหล่านี้ได้ อันตรายที่เกิดขึ้นจะยุติหรือลดลงได้ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ปัญหาที่ต้นเหตุ ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเด็นท้าทายที่ต้องหาแนวทางการบริหารจัดการมลพิษทางอากาศทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

สถานการณ์มลพิษทางอากาศของไทย ตอนนี้เป็นอย่างไร รุนแรงถึงระดับไหน วัดอย่างไร

โดยทั่วไปสามารถติดตามสถานการณ์มลพิษทางอากาศจากกรมควบคุมมลพิษ ซึ่งประเมินดัชนีคุณภาพอากาศ (Air Quality Index : AQI) จากตัวแทนค่าความเข้มข้นของสารมลพิษทางอากาศ 6 ชนิด ได้แก่ ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน (PM10) ก๊าซโอโซน (O_3) ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO_2) และก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2)

ค่าดัชนีคุณภาพอากาศของประเทศไทย

การประเมิน Air Quality Index : AQI จากสารมลพิษ 6 ชนิด

โดยค่า AQI สามารถประเมินออกมาได้ 5 ระดับ

	0-25	อากาศดีมาก ทำกิจกรรมได้ปกติ
	26-50	ทำกิจกรรมได้ปกติ กลุ่มเสี่ยงหลักเสี่ยงกิจกรรมกลางแจ้ง
	51-100	หลักเสี่ยงกิจกรรมกลางแจ้ง กลุ่มเสี่ยงควรใส่หน้ากากป้องกันฝุ่น
	101-200	หลักเสี่ยงกิจกรรมกลางแจ้ง และใส่หน้ากากป้องกันฝุ่น
	201 ขึ้นไป	งดกิจกรรมกลางแจ้ง ออกกำลังกายภายในอาคาร และใส่หน้ากากป้องกันฝุ่น

เมื่อพิจารณาจากรายงานของกรมควบคุมมลพิษ พบว่า ค่ามลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นในประเทศไทยส่วนใหญ่ มีผลจากความเข้มข้นของฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน ที่ส่งผลให้ค่า AQI สูงขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับผลการรายงานบนเว็บไซต์ IQAir ที่จัดทำโดยองค์กรตรวจสอบคุณภาพอากาศจากสวิตเซอร์แลนด์ได้รายงานคุณภาพอากาศในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2567 ที่ผ่านมาพบว่ามีความเข้มข้นของ PM2.5 เท่ากับ 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (มคก./ลบ.ม.) **สูงเป็นอันดับ 1 ของโลก** ซึ่งมีความเข้มข้น มากกว่าค่าแนวทางคุณภาพอากาศประจำปีขององค์การอนามัยโลก (WHO Air quality guidelines) ซึ่งอยู่ที่ 15 มคก./ลบ.ม. และยิ่งมากกว่าประเทศไทยใช้ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 37.5 มคก./ลบ.ม. ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2566 เป็นต้นมา

“สถานการณ์ฝุ่นไทยติดอันดับโลก”
จัดอันดับเมืองใหญ่ที่มีมลพิษมากที่สุด ๑

13:47 (เวลาท้องถิ่น)

0-50 ดี	1.51-100 2. ปานกลาง	101-150 มีผลกระทบต่อผู้ไว ต่อการหายใจ	151-200 มีผลกระทบต่อทุก คน	201-300 มีผลกระทบต่อทุก คนอย่างรุนแรง	301+ อันตราย
การ จัด อันดับ	เมือง ประเทศ/ภูมิภาคหลัก	AQI US	ผู้ติดตาม		
1	 เชียงใหม่, ไทย	221	11.6M ผู้ติดตาม		
2	 ทาชเคนต์, อุซเบกิสถาน	209	99.8K ผู้ติดตาม		
3	 ปักกิ่ง, จีน	178	6.4M ผู้ติดตาม		

ที่มา: <https://www.iqair.com/>

ภาพสถานการณ์มลพิษทางอากาศจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: greennews

การดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาฝุ่น PM2.5 ของประเทศไทยที่ผ่านมาเป็นอย่างไร?

จากข้อมูลรายงานแสดงให้เห็นถึงความร้ายแรงของปัญหามลพิษทางอากาศของประเทศไทย โดยที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด ไม่เพียงกรมควบคุมมลพิษ แต่ยังรวมถึง กระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานปกครองท้องถิ่น นำไปสู่การยกระดับเป็นวาระแห่งชาติ และการออกมาตรการแก้ไขในระยะต่าง ๆ

**“เพิ่มระดับการแก้ไขปัญหาลู่...
วาระแห่งชาติ”**

จากฝุ่นพิษ PM2.5 ที่เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิด **ปัญหามลพิษทางอากาศในประเทศไทยมาอย่างต่อเนื่อง** รัฐบาลจึงประกาศให้ **“การแก้ไขปัญหามลภาวะด้านฝุ่นละออง”** เป็นวาระแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2562 โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ **“การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง”** ซึ่งประกาศใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการแก้ไขปัญหามลภาวะด้านฝุ่นละอองในภาพรวมของประเทศไทย และในพื้นที่วิกฤต โดยมุ่งบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันในทุกภาคส่วน และเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ในช่วงสถานการณ์วิกฤตปัญหาฝุ่นละอองด้วย 3 มาตรการ

- 1 การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่
- 2 การป้องกันและลดการเกิดมลพิษที่ต้นทาง (แหล่งกำเนิด)
- 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการมลพิษ

นอกจากนี้ยังมีแผนและมาตรการอื่น ๆ ที่ออกมาเพื่อรับมือกับปัญหาดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน มาตรการแก้ปัญหามลพิษด้านฝุ่นละอองสำคัญ เช่น ใน กทม. **พื้นที่เมืองใหญ่** ที่มีสาเหตุจากยานพาหนะเป็นหลัก ดำเนินการตรวจดักจับรถที่มีควันดำสูง การปรับเปลี่ยนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของรถโดยสารสาธารณะ การเปลี่ยนรถโดยสารเป็นรถโดยสารไฟฟ้า รวมถึงการขอความร่วมมือจากเอกชนผู้ก่อสร้างเส้นทางรถไฟฟ้าเร่งคืนผิวจราจร ส่วนในพื้นที่ชนบทดำเนินการควบคุมการเผาในที่โล่งในภาคการเกษตร

โดยมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM2.5 ในปี 2567 รัฐบาลมุ่งเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมป้องกันการเกิดฝุ่น PM2.5 และไฟป่า ใน 3 พื้นที่แหล่งกำเนิดหลัก ได้แก่

1. พื้นที่ป่า อาทิต

การควบคุมจำนวนจุดความร้อนในพื้นที่ป่า พื้นที่เกษตรพื้นที่ริมทาง และพื้นที่ชุมชนลดลง

2. พื้นที่เกษตรกรรม อาทิต

การควบคุมไม่ให้มีการเผาในไร่ย่อย

การกำหนดมาตรการทางกฎหมายโดยการออกระเบียบกำหนดให้โรงงานน้ำตาลรับอ้อยไฟไหม้เข้าหีบได้ไม่เกินร้อยละ 20 ต่อวัน

3. พื้นที่เมือง รวมถึงหมอกควันข้ามแดน อาทิต

การบังคับใช้มาตรฐานการระบายมลพิษจากรถยนต์ใหม่ ยุโรป 6/VI

การนำน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีกำมะถันไม่เกิน 10 ppm มาใช้ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ก่อนกฎหมายบังคับใช้และกำหนดใช้ทั่วประเทศตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2567

สำหรับมาตรการป้องกันหมอกควันข้ามแดนเร่งสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน 3 ประเทศ (ไทย ลาว พม่า) ผ่านแผนงานอาเซียนปลอดหมอกควัน (Haze Free ASEAN Roadmap) เพิ่มเงื่อนไขเรื่องการเผาในพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตรโดยห้ามการนำเข้าส่งออกสินค้าเพื่อแก้ปัญหาหมอกควันข้ามแดน เป็นต้น

ผลักดันให้มีกฎหมายเฉพาะพิชิตฝุ่นพิษ

ความหวังในการพิชิตฝุ่นพิษในปัจจุบันยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ถึงแม้ว่าไทยจะมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น 1) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 3) พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 4) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 5) พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 6) พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 7) พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 8) พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 โดยสาเหตุหลักเกิดจากการที่หน่วยงานผู้ถือกฎหมายไม่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่น การจัดการกับโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยมลพิษเกินมาตรฐาน นั้นมีความทับซ้อนกันในการบริหารจัดการ กล่าวคือ กรมควบคุมมลพิษมีอำนาจควบคุมและสั่งการให้โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยมลพิษให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ในขณะที่ไม่มีอำนาจในการลงโทษหรือจัดการกับโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยมลพิษเกินค่ามาตรฐาน ส่วนกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ลงโทษ เช่น การสั่งปิดโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ดังนั้น การผลักดันให้ประเทศไทยมีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอากาศสะอาด จึงเป็นกลไกการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษ PM2.5 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรัฐบาลได้เห็นความสำคัญและเร่งผลักดันที่รัฐบาลเร่งดำเนินการในปี 2567

ร่างพระราชบัญญัติบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ. กำลังขยับเข้าใกล้ความจริง

เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2567 ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมิมติเห็นชอบรับหลักการร่างพระราชบัญญัติบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ. ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรีเพื่อใช้ในวาระที่ 2 ชั้นกรรมาธิการ ในการพิจารณารายละเอียดรายมาตรา โดยร่างพรบ. ฉบับนี้ ประกอบด้วย 9 หมวด มีหลักการและสาระสำคัญดังนี้

องค์ประกอบร่างพ.ร.บ. บริหาร จัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ. ...

สาระสำคัญ

หมวด 1 และ หมวด 3

นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐว่าด้วยการบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาดและสิทธิในการได้รับอากาศสะอาดของประชาชน

หมวด 6

มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการป้องกัน บำบัด ขจัด หรือลดมลพิษทางอากาศ

หมวด 4

มาตรการในการควบคุมมลพิษทางอากาศจากแหล่งกำเนิด เช่น สถานีถาวร การเผาในที่โล่ง ยานพาหนะ มลพิษข้ามแดน

หมวด 7

มีเจ้าพนักงานสะอาดเพื่อตรวจสอบให้มีการปฏิบัติตามพ.ร.บ.ฉบับนี้

กลไกการขับเคลื่อน

หมวด 2

คณะกรรมการนโยบายอากาศสะอาด
กำหนดนโยบายและแผนในการขับเคลื่อน

หมวด 2

คณะกรรมการบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด
กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศสะอาดและดัชนีคุณภาพอากาศ

หมวด 2

คณะกรรมการอากาศสะอาดจังหวัด และพื้นที่เฉพาะ
มีหน้าที่จัดทำและดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษทางอากาศ ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

หมวด 5

คณะกรรมการวิชาการด้านอากาศ
เสนอหลักเกณฑ์ เชื้อเพลิงสำหรับการประกาศเขตเฝ้าระวังมลพิษทางอากาศและเขตประสบมลพิษทางอากาศ

บทลงโทษ

หมวด 8

ความผิดทางแพ่ง

ผู้ใดก่อให้เกิดมลพิษหรือเป็นแหล่งกำเนิดของมลพิษทางอากาศ อันส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขอนามัยผู้อื่น รวมถึงส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย เสียหาย ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน

หมวด 9

ความผิดทางอาญาและทางพินัย

หากฝ่าฝืนกฎหมายมีความผิดต้องโทษปรับตั้งแต่ 5.000 - 2,000,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

ค่าปรับที่ได้จะนำส่งเข้ากองทุนสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

กลไกสำคัญ เพื่อความหวัง อากาศสะอาด

1 หน่วยงานของรัฐมีอำนาจ เบ็ดเสร็จในการบริหารจัดการ

เป็นการยกระดับกฎหมายในการแก้ไขปัญหาด้านอากาศของประเทศไทยจากที่ผ่านมา โดยเป็นการปิดช่องว่างเรื่องหน่วยงานผู้ถือกฎหมายไม่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการมอบอำนาจให้กรมควบคุมมลพิษเป็นหน่วยงานหลักในการถือกฎหมายเปรียบเสมือนศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าว โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคการเงิน ยึดหลักการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานรวมถึงการขับเคลื่อนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2 เครื่องมือและมาตรการทาง เศรษฐศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม

เมื่อพิจารณาถึงสาระในร่างฯ ดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิการมีชีวิตอยู่ของบุคคลและมุ่งเน้นเครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออากาศสะอาดที่ซึ่งถือเป็นการยกระดับในการแก้ไขปัญหาจากกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม เช่น ภาษีอากรสำหรับอากาศสะอาด ค่าธรรมเนียมการจัดการมลพิษทางอากาศ การกำหนดและโอนสิทธิในการระบายมลพิษทางอากาศ การประกันความเสี่ยง มาตรการอุดหนุนสนับสนุน หรือส่งเสริมบุคคลหรือกิจกรรมสำหรับอากาศสะอาด เป็นต้น ที่ถูกยกไว้ในหมวดที่ 6 ในร่างฯ นี้ ซึ่งค่าธรรมเนียมรายได้ประเภทต่าง ๆ ตามความในหมวดนี้ไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และให้นำส่งเข้ากองทุนสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นงบประมาณอุดหนุนและสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในเขตเฝ้าระวังมลพิษทางอากาศ และเขตประสบมลพิษทางอากาศ ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ด้วย

3 การแก้ไขปัญหา มลพิษข้ามแดน

ประเด็นท้าทายอีกประเด็นหนึ่งที่ยังคงเป็นปัญหามายาวนาน คือ ปัญหามลพิษข้ามแดนได้มีการหยิบยกไว้ในมาตรการควบคุม มลพิษจากแหล่งกำเนิดประเภทมลพิษข้ามแดนที่น่าสนใจ ในมาตราที่ 56 ให้กระทรวงพาณิชย์กำหนดให้สินค้า ผลผลิตทางการเกษตร สินค้า แปรรูปหรือสินค้าอื่นใดที่ผลิตจากแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศ ภายนอกประเทศที่มีการผลิต การเก็บเกี่ยว หรือการจัดการวัสดุของเสีย ทางเกษตร ที่มีการเผาไหม้ อันก่อให้เกิดมลพิษข้ามแดน ให้เป็น สินค้าห้ามนำเข้าส่งออกตามพระราชบัญญัติการส่งออกป็นอก และการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งถือเป็นการกีดกันทางการค้า และลดผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ ความพยายามในการแก้ไขปัญหา มลพิษข้ามแดนของภูมิภาคอาเซียน ในการผลักดันจัดตั้งศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อควบคุมมลพิษจาก หมอกควันข้ามแดน (Agreement on the Establishment of the ASEAN Co-ordinating Centre for Transboundary Haze Pollution Control) ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพื่ออำนวยความสะดวกในการประสานงานและความร่วมมือในหมู่ประเทศภาคี จัดการผลกระทบของไฟบนพื้นดินและ/หรือ ไฟป่าโดยเฉพาะมลพิษ จากหมอกควันซึ่งเกิดจากไฟดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการผลักดัน การจัดตั้งศูนย์อาเซียนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ASEAN Centre for Climate Change : ACCC) เพื่อสนับสนุนการ ประสานงานและความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระหว่างประเทศสมาชิกและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้าน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้กับประเทศสมาชิก

4 การบูรณาการกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในบทเฉพาะกาลของร่างพระราชบัญญัติบริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ. ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอฉบับนี้ ในมาตรา 97 ที่กล่าวว่าบรรดากฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัด หรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึง ความสอดคล้องและความพยายามในการยกระดับการแก้ไขปัญหา ด้านอากาศของประเทศที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นอีกหนึ่งความท้าทายของร่างฯ ฉบับนี้ในการกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะต้องไม่ก่อให้เกิด ความซ้อนทับ และซ้ำซ้อนต่อกฎหมายอื่นที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ง่ายต่อ การบังคับใช้ในทางปฏิบัตินั่นเอง

นอกจากนั้น ยังมีประเด็นความเห็นสำคัญ ต่อร่างฯ ฉบับนี้ เพื่อมุ่งปรับปรุงให้มีความ สมบูรณ์ สามารถแก้ปัญหามลพิษได้อย่างเป็น รูปธรรม มีประสิทธิภาพ ผ่านความร่วมมือจาก ทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง เช่น

หมวด 6 เครื่องมือและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออากาศ สะอาด ควรระบุกิจกรรมหรือประเภทของกิจกรรมในเขตพื้นที่ ที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษเพื่อส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบ การผลิตที่เป็นต้นเหตุของมลพิษทางอากาศให้ชัดเจน โดยการให้ ความช่วยเหลือทางวิชาการ และการสนับสนุนหรืออุดหนุนโดย มาตรการทางการเงินหรือมาตรการทางการคลัง

หมวด 9 บทกำหนดโทษ ควรเพิ่มเติมโดยให้นำเอาวิธีการเพื่อ ความปลอดภัยมาใช้เสริมมาตรการลงโทษทางอาญาสำหรับ ผู้ก่อมลพิษทางอากาศบางประเภท และบทเฉพาะกาล ควรระบุถึง การปฏิรูประบบและวิธีการงบประมาณ เป็นต้น

บทสรุป

การผลักดันพระราชบัญญัติบริหารจัดการเพื่ออากาศ สะอาด ถือเป็นความหวังหนึ่งในการแก้ไขปัญหา มลพิษ ทางอากาศของประเทศไทย โดยเฉพาะฝุ่นพิษ PM2.5 ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการจัดทำให้แล้วเสร็จ และในระหว่างช่วงรอกการประกาศใช้กฎหมาย ในราชกิจจานุเบกษา หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง ควรมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือ ต่อการเปลี่ยนผ่านที่จะเกิดขึ้นภายหลังจาก การประกาศใช้กฎหมายต่อไป

เกร็ดเล็กเกร็ดน้อย

ทำไมต้องทำ SEA กับแหล่งมรดกโลก

แหล่งมรดกโลกคืออะไร?

แหล่งมรดกโลก (World Heritage Site) คือ พื้นที่หรือภูมิทัศน์ที่ได้รับคัดเลือกจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) หรือ ยูเนสโก (UNESCO) เพราะมีลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือด้านอื่น ๆ และได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายตามสนธิสัญญา สถานที่เหล่านี้ถือว่าสำคัญต่อประโยชน์โดยรวมของมนุษยชาติ โดยมรดกโลกมี 3 ประเภท คือ

- 1) แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (Cultural World Heritage)
- 2) แหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ (Natural World Heritage)
- 3) แหล่งมรดกโลกแบบผสมระหว่างวัฒนธรรมและธรรมชาติ (Mixed Cultural and Natural World Heritage)

ความสำคัญของการขึ้นเป็นแหล่งมรดกโลก

จากการศึกษาในรายงานวิจัยเรื่อง The Costs and Benefits of World Heritage Site Status in the UK (2007) เสนอว่าการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกนั้นมีประโยชน์ในหลายมิติ เช่น การสร้างพันธมิตรในการดำเนินงาน (Partnership) การเพิ่มจำนวนของทุนสมทบ (Additional Funding) การอนุรักษ์ (Conservation) การฟื้นฟูพื้นที่หรือเมืองอันเป็นที่ตั้งของแหล่ง (Regeneration) การท่องเที่ยว (Tourism) การสร้างความภาคภูมิใจของพลเมือง (Civic Pride) การสร้างประโยชน์ด้านต้นทุนทางสังคม (Social Capital) เป็นต้น การดำเนินการตามอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกให้กับทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งมรดกโลกอย่างยั่งยืนต่อไป เช่น ด้านการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกนั้น ต้องดำเนินการด้านต่าง ๆ ที่เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งมีเป้าหมายให้แหล่งมรดกที่ได้รับการขึ้นทะเบียนนั้นต้องสามารถรักษา “คุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล (Outstanding Universal Value: OUV)” โดยเฉพาะความครบถ้วนสมบูรณ์ (Integrity) ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Authenticity) และการปกป้องคุ้มครอง และการบริหารจัดการ (Protection and Management) เพื่อธำรงรักษาสถานภาพของการเป็นแหล่งมรดกโลกเอาไว้ด้วยนั่นเอง

ความคุ้มครองแหล่งมรดกโลกหลังได้รับการขึ้นทะเบียน

แหล่งมรดกโลกที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากยูเนสโกแล้ว ในประเทศต่าง ๆ จะต้องได้รับความคุ้มครองให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (The World Heritage Convention) หรือ “อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก” ซึ่งสถานที่ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกแล้ว ก็อาจจะสูญเสียสถานะได้ หากคณะกรรมการมรดกโลกพิจารณาเห็นว่าสถานที่นั้น ๆ ไม่ได้รับการดูแลหรือป้องกันอย่างเหมาะสม โดยคณะกรรมการมรดกโลกจะประเมินและประกาศรายชื่อแหล่งมรดกโลกที่กำลังตกอยู่ในภาวะอันตราย (World Heritage in Danger) และจะพยายามดำเนินการเจรจากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขสถานการณ์ หากล้มเหลว ยูเนสโกจะเพิกถอนสถานะมรดกโลกของสถานที่นั้น หรือประเทศเจ้าของแหล่งมรดกโลกอาจร้องขอต่อคณะกรรมการยูเนสโกให้ลดขอบเขตพื้นที่ของแหล่งมรดกโลกที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้วแห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งจะมีผลให้เพิกถอนแหล่งดังกล่าวจากการเป็นแหล่งมรดกโลกทั้งหมดหรือบางส่วนได้

เส้นทางการขึ้นทะเบียน แหล่งมรดกโลกของไทย

ประเทศไทยมีแหล่งมรดกที่ได้รับการขึ้นทะเบียน
เป็นมรดกโลกแล้ว จำนวน 7 แหล่ง ประกอบด้วย
แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม 4 แห่ง และแหล่งมรดกโลก
ทางธรรมชาติ 3 แห่ง ทั้งนี้ ยังไม่มีแหล่งมรดกโลกแบบผสม

แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม

1. เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย
และเมืองบริวาร จ.สุโขทัย
ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียน เมื่อปี พ.ศ. 2534

2. นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
และเมืองบริวาร จ.พระนครศรีอยุธยา
ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียน เมื่อปี พ.ศ. 2534

3. แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จ.อุดรธานี
ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียน เมื่อปี พ.ศ. 2535

4. อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ
จ.เพชรบูรณ์
ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียน เมื่อปี พ.ศ. 2566

แหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ

1. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง (ครอบคลุมพื้นที่
จ.อุทัยธานี กาญจนบุรี และตาก)
ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียน เมื่อปี พ.ศ. 2534

2. กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่นครราชสีมา ปราจีนบุรี สระแก้ว
และบุรีรัมย์)
ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียน เมื่อปี พ.ศ. 2548

3. กลุ่มป่าแก่งกระจาน (ครอบคลุมพื้นที่
จ.ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์)
ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียน เมื่อปี พ.ศ. 2564

กลไกและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการขึ้นทะเบียนมรดกโลก

1

กระบวนการขอขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกภายในประเทศ
ตั้งแต่กระบวนการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดก
โลกจนถึงการยื่นหนังสือขอขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก
สรุปได้ดังนี้

1.1 การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก
หน่วยงานเจ้าของแหล่งมรดกโลกจะต้องจัดทำเอกสารนำเสนอเพื่อ
ขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก (Nomination Dossier)

1.2 การพิจารณาเอกสารนำเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก
ในระดับคณะกรรมการและคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการ
มรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ จะพิจารณาเอกสารการขอขึ้น
ทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกที่หน่วยงานเจ้าของแหล่งมรดกโลกเสนอ
ก่อนนำเสนอให้คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครอง
มรดกโลกพิจารณาให้ความเห็นชอบ

1.3 การพิจารณาเอกสารนำเสนอขอขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก
ในระดับคณะรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรีจะพิจารณาให้ความเห็นชอบ
เกี่ยวกับการกำหนดให้มรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ
และมรดกแบบผสมที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยเป็นมรดกโลก ตาม
ข้อเสนอของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก

1.4 การยื่นเอกสารเพื่อขอตรวจสอบเอกสารนำเสนอฯ และประเมิน
แหล่งมรดกโลกขององค์กรที่ปรึกษา สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งหน่วยงานประสานงานกลาง
อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก จะส่งเอกสารนำเสนอเพื่อขึ้นทะเบียน
เป็นแหล่งมรดกโลก (Nomination Dossier) ที่คณะรัฐมนตรีได้ให้
ความเห็นชอบแล้ว ไปยังศูนย์มรดกโลก ซึ่งเป็นสำนักงานเลขานุการ
ของคณะกรรมการมรดกโลก เพื่อให้องค์กรที่ปรึกษาของสำนักงาน
เลขานุการฯ ดังกล่าว ตรวจสอบเอกสารนำเสนอฯ และประเมิน
แหล่งมรดกโลก

2

กระบวนการขอขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกในระดับสากล ตั้งแต่การประเมินผลและการจัดทำข้อเสนอแนะของแหล่งมรดกที่จะขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก จนถึงการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก สรุปได้ดังนี้

2.1 การประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะของแหล่งมรดกที่จะขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก องค์กรที่ปรึกษาจะประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งส่งผลการประเมินและข้อเสนอแนะดังกล่าวให้ศูนย์มรดกโลก เพื่อจัดส่งให้คณะกรรมการมรดกโลกและรัฐภาคี ซึ่งองค์กรที่ปรึกษาของศูนย์มรดกโลก ประกอบด้วย 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ (1) ศูนย์ระหว่างชาติว่าด้วยการศึกษา การอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์สมบัติทางวัฒนธรรม (The International Centre for Study of the Preservation and Restoration of Cultural Properties: ICCROM) (2) สภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ (The International Council on Monuments and Sites: ICOMOS) และ (3) องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature: IUCN) ทั้งนี้ รัฐภาคีสามารถส่งหนังสือถึงประธานกรรมการมรดกโลก และสำเนาถึงองค์กรที่ปรึกษา เพื่อขอปรับแก้ไขข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดโดยการประเมินขององค์กรที่ปรึกษา

2.2 การพิจารณาและประกาศขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก ในการประชุมสมัยสามัญของคณะกรรมการมรดกโลกจะพิจารณาเอกสารนำเสนอเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก (Nomination Dossier) ที่มาจากองค์กรที่ปรึกษาและจากรัฐภาคี (กรณีที่มีการขอปรับแก้ไขข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดโดยการประเมินขององค์กรที่ปรึกษา) ซึ่งผลการพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลก มีดังนี้ (1) ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก (Inscribed) (2) ให้ส่งกลับเอกสารนำเสนอ (Refer) (3) ให้เลื่อนการพิจารณา (Defer) และ (4) ไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน (Not Inscribed)

ทั้งนี้ ในกรณีที่คณะกรรมการมรดกโลกมีมติร้องขอให้รัฐภาคีจัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์กับแหล่งมรดกโลก และคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกจะพิจารณา มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เพื่อส่งรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ให้ศูนย์มรดกโลก และองค์กรที่ปรึกษาของศูนย์มรดกโลกที่จะทำหน้าที่พิจารณารายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ดังกล่าว เพื่อให้คณะกรรมการมรดกโลกมีมติถอดถอน แหล่งมรดกโลกที่ถูกขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกในภาวะอันตราย เพื่อที่จะให้คงสถานะขึ้นทะเบียนของ แหล่งมรดกโลกต่อไป

เครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ ในการประเมินแหล่งมรดกโลกที่กำลังตกอยู่ในภาวะอันตราย

หากแหล่งมรดกโลกจะมีการดำเนินการพัฒนาใด ๆ ในพื้นที่ หลังจากขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้ว จะต้องแจ้งให้ UNESCO ทราบ และ UNESCO จะร้องขอให้ประเทศสมาชิก ประเมินผลกระทบเพื่อจัดการต่อภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นกับแหล่งมรดกโลกดังกล่าว ซึ่งมีการประเมินผลกระทบที่เป็นที่นิยม 2 วิธี คือ

1.

การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม (Environmental and Social Impact Assessment: ESIA) เป็นกระบวนการศึกษาและประเมินผลกระทบที่อาจเกิดต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น กิจกรรมการขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ การก่อสร้าง หรือการดำเนินการของโรงงานที่เกิดขึ้นใหม่ เป็นต้น

2.

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย แผน หรือแผนงาน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม และการบูรณาการด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ซึ่งต้องนำผลไปใช้ในการวางแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น แผนด้านคมนาคม แผนด้านพลังงาน เป็นต้น

เปรียบเทียบวิธีการประเมินผลกระทบแบบ ESIA กับ SEA

โดยวิธีการประเมินผลกระทบทั้ง 2 แบบ มีรายละเอียด ดังนี้

วิธีการ	รูปแบบ	ESIA*	SEA
กระบวนการ		มีกระบวนการจัดทำที่มีลำดับขั้นตอน	มีกระบวนการที่วนซ้ำและนำมากลั่นกรองใหม่ได้ตลอดกระบวนการ
จุดมุ่งหมาย		มุ่งเน้นที่จะลดผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับโครงการ	มุ่งเน้นที่จะหลีกเลี่ยงภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนา
การนำไปใช้		จะนำไปใช้กับโครงการของภาครัฐและเอกชน	จะนำไปใช้กับ นโยบาย แผน หรือแผนงานภาครัฐ
ขอบเขต		การพิจารณาทั้งประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่และรายการตรวจสอบทางด้านเทคนิคที่กำหนดไว้	พิจารณาทั้งประเด็นทางด้านนโยบาย รวมถึงการให้ความเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและผู้เชี่ยวชาญ
การมีส่วนร่วม		ประชาชนทั่วไป	เป็นผู้แทนภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน
การประเมินผล		มุ่งที่จะประเมินทางเลือกของโครงการ ซึ่งอาศัยข้อมูลปฐมภูมิที่เก็บรวบรวม	มุ่งที่จะประเมินทางเลือกในเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งอาศัยข้อมูลทุติยภูมิที่มีอยู่แล้ว
การทบทวน		มุ่งเน้นทบทวนข้อมูลเชิงปริมาณ	มุ่งเน้นการทบทวนทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย
การนำไปใช้ตัดสินใจ		เป็นการตัดสินใจโครงการบนมาตรฐานของโครงการที่มีอยู่	เป็นการตัดสินใจทางเลือกการพัฒนามาตรฐานของโครงการที่มีอยู่เป้าหมายของนโยบายที่วางไว้
การตรวจสอบ		มุ่งเน้นการตรวจสอบบนเงื่อนไขของการอนุมัติหรืออนุญาต	มุ่งเน้นการตรวจสอบว่ามี การนำไปใช้กับแผนแล้ว

หมายเหตุ: * รวมทั้ง การประเมินผลกระทบต่อแหล่งมรดกโลก (Heritage Impact Assessment: HIA)

ที่มา : เอกสารประกอบการเตรียมความพร้อมการจัดทำ SEA สำหรับแหล่งมรดกโลก กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ โดย Dr. Arend Kolhof ผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรที่ปรึกษาของคณะกรรมการการประเมินสิ่งแวดล้อมเนเธอร์แลนด์ เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2567 ณ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ดังนั้น การประเมินผลกระทบในรูปแบบ ESIA หรือ SEA ขึ้นอยู่กับประเภทของแผนเป็นสำคัญ โดยหากเป็นแผนระดับนโยบาย แผน หรือแผนงาน (Strategic actions) จะต้องดำเนินการโดยใช้ SEA (2) หากเป็นโครงการที่มีผลกระทบสูง จะดำเนินการโดยใช้ ESIA ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2562 UNESCO ได้มีการร้องขอให้ประเทศภาคีสมาชิกจัดทำ SEA แล้วจำนวน 25 เรื่อง ได้แก่ (1) กลุ่มโครงการที่ไม่มีเชื่อมโยงกับแผน (2) แผนการจัดการแหล่งมรดกโลก (3) แผนด้านคมนาคม (4) แผนด้านการพัฒนาระดับภูมิภาค (5) แผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (6) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์ (7) แผนการส่งถ่ายพลังงานไฟฟ้า (8) แผนด้านน้ำมัน (9) แผนการทำเหมืองแร่ และ (10) แผนการพัฒนาเมือง

แหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติของไทยที่กำลังจะถูกขึ้นทะเบียน เป็น “มรดกโลกที่กำลังตกอยู่ในภาวะอันตราย”

พื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่เป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติแห่งที่ 2 ของประเทศไทย ที่คณะกรรมการมรดกโลก เมื่อปี พ.ศ. 2548 ได้ขึ้นทะเบียนและประกาศเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติที่มีคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล อาทิ (1) ชนิดพันธุ์ที่เสี่ยงสูญเสียชีวิตอย่างยิ่ง (Critically Endangered Species) ไว้ 1 ชนิด คือ จระเข้น้ำจืด (2) ชนิดพันธุ์ที่เสี่ยงสูญพันธุ์และใกล้สูญพันธุ์ (Endangered and Valuable Species) ซึ่งมีความสำคัญระดับโลก เช่น ช้างป่า เสือโคร่ง เสือดาว วัวแดง นกตะกราม และนกกระทุง เป็นต้น และ (3) เป็นแหล่งอนุรักษ

นกอพยพโยกย้ายถิ่น ที่อยู่ในสถานะเสี่ยงสูญพันธุ์อย่างยิ่ง และเสี่ยงสูญพันธุ์ ได้แก่ นกตะกราม และนกกระทุง

ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 39 (พ.ศ. 2558) ครั้งที่ 40 (พ.ศ. 2559) และครั้งที่ 41 (พ.ศ. 2560) มีความห่วงกังวลถึงโครงการพัฒนาเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำในกลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ และได้มีมติร้องขอให้ประเทศไทย หยุดแผนการก่อสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำในพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ หรือพื้นที่ใกล้เคียง จนกว่าจะจัดทำ SEA กับแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว หากประเทศไทยไม่ดำเนินการตามแนวทางการอนุรักษ์ตามอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก จะขึ้นทะเบียนให้แหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติกลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ เป็นมรดกโลกที่กำลังตกอยู่ในภาวะอันตราย เนื่องจากประเทศไทยมีแผนดำเนินการพัฒนาเขื่อนในพื้นที่แหล่งมรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ จำนวน 7 โครงการ ประกอบด้วย (1) เขื่อนใส่น้อย - สไใหญ่ (2) เขื่อนคลองวังมืด (3) เขื่อนลำพระยาธาร (4) เขื่อนคลองหนองแก้ว (5) เขื่อนคลองมะเดื่อ (6) เขื่อนคลองบางนา และ (7) เขื่อนลำพระยา แหล่งมรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ จะมีการพัฒนาโครงการใด ๆ จะต้องมีการประเมินผลกระทบต่อคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล (OUV) นอกจากนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 44 (พ.ศ. 2564) ยังมีมติร้องขอเพิ่มเติมให้ ประเทศไทยดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อให้มั่นใจว่ามีมาตรการบรรเทาผลกระทบและการติดตามผลกระทบจากการดำเนินการภายหลังการก่อสร้างเขื่อนและทางหลวงแผ่นดิน เพื่อลดผลกระทบต่อคุณค่าความโดดเด่นอันเป็นสากลของแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ รวมทั้งให้จัดทำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) สำหรับลุ่มน้ำ รวมถึงแหล่งมรดกโลก เพื่อแจ้งข้อเสนอการบริหารจัดการและการพัฒนาในอนาคตในระดับลุ่มน้ำ

ความท้าทายจากการทำ SEA กรณีแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติกลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่

1. การจัดทำ SEA ครั้งนี้เป็นการทำกับแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติครั้งแรกในประเทศไทย

ที่ผ่านมาประสบการณ์การจัดทำ SEA ของประเทศไทยเป็นการจัดทำด้วยความสมัครใจของหน่วยงานวางแผนของรัฐ โดยดำเนินการตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (สศช. , 2564) ที่ สศช. จัดทำขึ้น แต่การจัดทำ SEA กับแหล่งมรดกทางธรรมชาติตามที่คณะกรรมการมรดกโลก ครั้งที่ 44 (พ.ศ. 2564) ร้องขอให้ประเทศไทยดำเนินการ นอกจากจะต้องดำเนินการตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ดังกล่าว ที่เป็นแนวทางในลักษณะการวางยุทธศาสตร์ (Strategy-based SEA) แล้ว และยังต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับ World Heritage Resource Manual: Guidance and Toolkit for Impact Assessment in a World Heritage Context ที่เป็นแนวทางในลักษณะการประเมินผลกระทบ (Impact-based SEA) โดยเฉพาะการศึกษาผลกระทบสะสม (Cumulative Impact) ที่จะเกิดขึ้นกับคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากลของแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติด้วย

2. ขอบเขตพื้นที่ที่กว้าง โดยครอบคลุมพื้นที่มากถึง 6 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดสระบุรี นครนายก นครราชสีมา ปราจีนบุรี สระแก้ว และบุรีรัมย์ ซึ่งขอบเขตพื้นที่ศึกษาที่กว้างดังกล่าวจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่สูงและระยะเวลาในการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีผู้มีส่วนได้เสียจำนวนมากที่จะเกี่ยวข้องกับพื้นที่มรดกโลกดังกล่าว ซึ่งจะเป็นความท้าทายอย่างมากกับหน่วยงานของรัฐที่เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำ SEA

3. หลังจากการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์กรณีแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติกลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่เรียบร้อยแล้ว หากจะมีการดำเนินการพัฒนาใด ๆ ตามผลการศึกษา SEA ที่เข้าข่าย จะต้องมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ก็จะต้องดำเนินการเพิ่มเติมด้วย

การให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำประเมินผลกระทบ ต่อแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติด้วยกระบวนการ SEA สำหรับแหล่งมรดกโลก กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ ได้ขอรับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจาก IUCN และคณะกรรมการประเมินสิ่งแวดล้อมเนเธอร์แลนด์ (The Netherlands Commission for Environment Assessment: NCEA) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดทำ ESIA และ SEA โดยได้ลงนามในสัญญา ความร่วมมือกัน เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2567 และเมื่อวันที่ 20 - 22 มีนาคม 2567 NCEA ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ คือ Dr. Arend Kolhof และ Miss Leyla Ozay มาให้คำแนะนำทางวิชาการ ในการวางแผนเบื้องต้นในการจัดทำ SEA สำหรับแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติกลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ในประเทศไทย ทั้งนี้ขอแนะนำในขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ SEA ดังนี้

1. การกำหนดบริบทของการจัดทำ SEA (Setting the Context) ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการ ประกอบด้วย (1) กรอบการกำกับกับการดำเนินงาน (2) การวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ (3) การระบุพื้นที่การศึกษา (4) การระบุ แผนที่จะดำเนินการ (5) การกำหนดวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์เบื้องต้น (6) การระบุผู้มีส่วนได้เสีย และ (7) หน่วยงาน (องค์กรและสถาบัน)

2. การกำหนดขอบเขต (Scoping) ประกอบด้วย (1) การกำหนด วิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (2) ขอบเขตเนื้อหา และขอบเขตการศึกษา และ (3) แผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม

3. การวิเคราะห์สถานการณ์ (Situational Analysis) ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์ระบบทั้งระบบสิ่งแวดล้อม ระบบสังคมและเศรษฐกิจ และระบบสถาบัน (2) การกำหนดทางเลือกในสภาพปกติ (3) การวิเคราะห์ ความสอดคล้องของนโยบาย (4) การจัดทำข้อมูลและแบบจำลอง และ (5) การวิเคราะห์แนวโน้มการพัฒนา

4. การวิเคราะห์ทางเลือกการพัฒนา (Alternatives) ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์ ทางเลือกการพัฒนา (2) การวิเคราะห์ผลกระทบสะสมในแต่ละทางเลือก (3) การทดสอบทางเลือกต่าง ๆ ด้วย ฉากทัศน์การพัฒนา (4) การวิเคราะห์ ต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสังคม และ (5) การเลือกทางเลือกการพัฒนาที่ เหมาะสม ภายใต้เงื่อนไขของระบบสิ่งแวดล้อม ระบบสังคมและเศรษฐกิจ และ ระบบสถาบัน รวมทั้งต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสังคม

5. การตัดสินใจ (Decision-making) ประกอบด้วย (1) การทบทวน และ (2) การตัดสินใจเลือกทางเลือกการพัฒนา ที่จะนำไปสู่การจัดทำแผน

6. การนำแผนที่จัดทำด้วยกระบวนการ SEA ไปสู่การปฏิบัติ (Implementation) ประกอบด้วย (1) การลงทุนในโครงการที่มีความเป็นไปได้ (2) การประเมินโครงการ ลงทุน (3) การจัดทำมาตรฐานและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (4) การอนุมัติโครงการและการออกใบอนุญาต และ (5) การติดตามและประเมินผล

ทั้งนี้ ขอแนะนำดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดความชัดเจน ในรายละเอียดของการดำเนินการจัดทำ SEA ตาม World Heritage Resource Manual: Guidance and Toolkit for World Heritage Resource Manual Guideline and Toolkit for Impact Assessment in a World Heritage Context รวมทั้งแนวทางการประเมิน สิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (สศช., 2564) และร่าง คู่มือ SEA เชิงประยุกต์ เพื่อการวางแผนจัดการพื้นที่ มรดกโลกทางธรรมชาติมาประกอบการพิจารณา เพื่อให้การจัดทำ SEA มีความเหมาะสมตามบริบทของ ประเทศไทย

unสรุป

การจัดทำ SEA กับแหล่งมรดกโลก เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ว่าข้อเสนอกิจกรรมการพัฒนาที่จะดำเนินการร่วมกับ มาตรการการลดและบรรเทาผลกระทบแล้ว จะไม่ก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อแหล่งมรดกโลก เพื่ออารักขาสถานภาพของการเป็นแหล่งมรดกโลกเอาไว้ ทั้งคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล ความครบถ้วนสมบูรณ์ และความเป็นของแท้ดั้งเดิม หากประเทศภาคีสมาชิกดำเนินกิจกรรมการพัฒนา โดยเพิกเฉยการจัดทำ SEA หรือ ESIA กับแหล่งมรดกโลกที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว อาจจะสูญเสียสถานภาพของแหล่งมรดกโลก โดยคณะกรรมการมรดกโลกจะดำเนินการ เริ่มจาก (1) ประกาศว่าสถานที่นั้นไม่ได้รับการดูแลหรือป้องกันอย่างเหมาะสม (2) ประเมินและประกาศสถานที่นั้นอยู่รายชื่อแหล่งมรดกโลกที่กำลังตกอยู่ในภาวะอันตราย และ (3) เพิกถอนสถานะมรดกโลกของสถานที่นั้น ตามลำดับ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศสมาชิกที่ขึ้นทะเบียนมรดกโลกนั้นไว้ อย่างไรก็ตาม เมื่อระยะเวลาผ่านไป ความต้องการใช้ประโยชน์ของพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นแล้ว หากพื้นที่ใดเตรียมที่จะขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ควรมีการศึกษาเพื่อเตรียมข้อมูลเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากลของพื้นที่ดังกล่าวไว้ด้วย

รอบรู้ กทว.

การลงพื้นที่ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ศักยภาพพื้นที่ และติดตามความก้าวหน้า ในการจัดทำ SEA สำหรับแผนแม่บทการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดสงขลาและปัตตานี

จากการที่สำนักงานฯ ได้รับมอบหมายตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2564 ให้ดำเนินการจัดทำโครงการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) สำหรับแผนแม่บทการพัฒนาเชิงพื้นที่ของจังหวัดสงขลาและปัตตานี โดยมีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นที่ปรึกษา ซึ่งได้มีการดำเนินงานต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มโครงการ เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2565 โดยได้มีการจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน ทั้งในจังหวัดสงขลาและปัตตานี ไปแล้ว 27 เวที มีผู้เข้าร่วมมากกว่า 2,500 คน ซึ่งผลจากการระดมความคิดเห็นและการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญ ถึงประเด็นการพัฒนาพื้นที่ทั้ง 2 จังหวัดนี้ พบว่า จังหวัดสงขลาและปัตตานีมีศักยภาพและโอกาสในการยกระดับเศรษฐกิจเดิมสู่เศรษฐกิจมูลค่าสูงอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ บนฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งภาคเกษตรอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว บริการ ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานให้รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีความก้าวหน้าเกิดขึ้นเป็นลำดับ

การลงพื้นที่เพื่อติดตามความก้าวหน้า

เมื่อวันที่ 27 -28 กุมภาพันธ์ 2567 สำนักงานฯ นำทีมโดย ดร.วิษณุยุทธ บุญชิต รองเลขาธิการฯ นางสาววรรณภา คล้ายสวน ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่กองยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ลงพื้นที่จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามความก้าวหน้า การจัดทำ SEA และศึกษาข้อมูลระดับพื้นที่ ในประเด็นการพัฒนาโดยเฉพาะเรื่อง (1) การพัฒนาสินค้าเกษตรมูลค่าสูงและยั่งยืน (2) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ (3) การพัฒนาประสิทธิภาพของท่าเรือน้ำลึกสงขลา เพื่อประกอบการกำกับโครงการจัดทำ SEA ดังกล่าว

1. การพัฒนาสินค้าเกษตรมูลค่าสูงและยั่งยืน
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน
3. การพัฒนาประสิทธิภาพของท่าเรือน้ำลึก

1. การพัฒนาสินค้าเกษตรมูลค่าสูงและยั่งยืน

1.1 การเพิ่มมูลค่าให้กับยางพารา

สินค้าเกษตรหลักของจังหวัดสงขลา ได้แก่ ผลไม้ ยางพารา ปศุสัตว์ สุกร ประมง กุ้งขาวโดยใน 10 ปีที่ผ่านมา ยางพารายังคงเป็นสินค้าเกษตรที่สร้างมูลค่าสูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 62 ของมูลค่าสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดสงขลา ซึ่งในปี 2564 มีผลผลิต 433,786 ตัน และมีพื้นที่ปลูกเป็นอันดับ 2 ของประเทศ รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างไรก็ตาม การแปรรูปยางพาราในจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมชิ้นกลางจำนวนมาก อาทิ ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง น้ำยางข้น ซึ่งผลผลิตที่ได้มากกว่าร้อยละ 80 ถูกส่งออกไปต่างประเทศ เพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ยางขั้นปลาย และร้อยละ 20 เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ยางขั้นปลายในประเทศ อาทิ ยางรถยนต์ ถังมือยาง ถังยางอนามัย ทำให้จังหวัดสงขลา มีการสร้างมูลค่าเพิ่มในการแปรรูปยางพาราในระดับต่ำ

จากการลงพื้นที่ ณ นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้จังหวัดสงขลา นิคมอุตสาหกรรมนี้ได้รับการสนับสนุนให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมยางพารา (Rubber City) โดยมีผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจการด้านยางพารา จำนวน 18 ราย อาทิ บริษัท สยามมิชลิน จำกัด (หาดใหญ่) บริษัท เบตติง ฮูซ จำกัด เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ยางชิ้นกลาง โดยมีการใช้น้ำยางพาราภายในนิคมฯ ประมาณ 50,000 ตันต่อปี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12 ของปริมาณน้ำยางพาราที่ผลิตได้ในจังหวัดสงขลา อย่างไรก็ตาม จากการหารือร่วมกับนายตัน คาย ลอง ประธานบริษัท เบตติง ฮูซ จำกัด ผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากยางพารา อาทิ หมอนยางพารา ที่นอนยางพารา พบว่า การที่บริษัทฯ เลือกสถานที่ตั้งโรงงานในประเทศไทยนั้น เนื่องจากเชื่อมั่นในคุณภาพน้ำยางไทยที่ดีเป็นอันดับ 1 และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาประเทศไทยมีความต้องการหมอนยางพาราสูง รวมทั้งแบรนด์สินค้าหมอนยางพาราที่มาจากประเทศไทยได้รับความเชื่อมั่นในตลาดสากล จึงอาจกล่าวได้ว่า จังหวัดสงขลา มีศักยภาพด้านวัตถุดิบยางพาราขั้นต้น และได้รับความเชื่อมั่นจากนักลงทุนในภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาง

สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราให้มีมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น "ควรสร้างแรงจูงใจในการลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยางขึ้นปลาย" เช่น สิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากร ความสามารถถือกรรมสิทธิ์ที่ดินสำหรับการตั้งโรงงาน เป็นต้น เพื่อเพิ่มมูลค่าในการแปรรูปยางพาราในประเทศ ลดการส่งออกวัตถุดิบสำหรับการผลิตผลิตภัณฑ์ยางขึ้นปลายในต่างประเทศ รวมทั้งควรเตรียมความพร้อม หากประเทศจีนเปลี่ยนบทบาทจากผู้นำเข้ายางพารารายใหญ่ มาสู่การเป็นผู้ผลิตด้วยการเพิ่มการลงทุนในประเทศกลุ่ม CLMV (ประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศผู้ส่งออกยางพาราเช่นเดียวกับประเทศไทยมากขึ้น ตลอดจน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ปลูกยางให้ได้มาตรฐาน FSC (Forest Stewardship Council) เพื่อลดผลกระทบจากประเด็นการถูกกีดกันทางการค้าในระยะต่อไป ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกเพียงร้อยละ 2 ของพื้นที่ปลูกยางทั้งหมดในจังหวัดสงขลา

1.2 การสร้างมูลค่าของเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

จังหวัดสงขลามีศักยภาพในการพัฒนาเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นหลากหลายชนิด ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่มีการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์การเกษตร รวมทั้งสินค้าที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) โดยเครื่องหมาย GI ที่ใช้กับสินค้าที่มาจากแหล่งผลิตที่เฉพาะเจาะจง เปรียบเสมือนเป็นการรับรองแบรนด์ท้องถิ่นที่ได้รับความคุ้มครองจากพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์พ.ศ. 2546 ที่ให้ชื่อสินค้านั้นเป็นสิทธิเฉพาะของชุมชนที่จดทะเบียน ซึ่งจังหวัดสงขลามีสินค้า GI จำนวน 5 ชนิด ประกอบด้วย ส้มโอหอมควนลัง มะม่วงเบาสงขลา ปลากระพงสามน้ำทะเลสาบสงขลา ส้มจุกจะนะ และไข่ครอบสงขลา ซึ่งถือเป็นสินค้าเกษตรที่มีเรื่องราวของอัตลักษณ์ท้องถิ่น

ความท้าทายในการสร้างมูลค่าของเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

จากการสัมภาษณ์ นายอะหมัด หลีซาหรี เลขานุการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส้มจุกจะนะ ตำบลแค อำเภोजจะนะ พบว่า ส้มจุกจะนะ (Neck Orange Chana หรือ Som Jook Chana) เป็นสินค้า GI ที่พบมากและนิยมปลูกในพื้นที่อำเภोजจะนะในอดีต ซึ่งด้วยลักษณะเด่นของส้มจุกที่ขั้วผลมีจุกยื่นออกมา กลิ่นหอมและรสชาติหวานอมเปรี้ยวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่จะนะ ทำให้ในปัจจุบันส้มจุกจะนะถือเป็นหนึ่งในสินค้าที่ได้รับความคุ้มครองทำให้การจะใช้ชื่อ “ส้มจุกจะนะ” จะต้องเป็นส้มจุกที่ปลูกในพื้นที่อำเภोजจะนะ จังหวัดสงขลาเท่านั้น

แต่ปัจจุบันมีการปลูกส้มจุกน้อยลงมาก โดยมีครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกจำนวน 93 ราย มีพื้นที่เพาะปลูกส้มจุกทั้งหมด 281 ไร่ และมีปริมาณการผลิตต่อปีประมาณ 7,000 กิโลกรัม สาเหตุหลักที่มีผู้สนใจปลูกน้อยลง เนื่องจากส้มจุกเป็นพืชที่ดูแลยาก มีศัตรูพืช ไม่ชอบสารเคมี ใช้ระยะเวลานานกว่าจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ประกอบกับการขาดแคลนแรงงานในการดูแล ทำให้ส้มจุกถือเป็นผลไม้ที่หาซื้อได้ยาก และราคาส้มจุกจะมีราคาสูงถึงกิโลกรัมละ 250 บาท ส่วนใหญ่จะขายหมดตั้งแต่ยังไม่ได้ออกจากสวนโดยขายผ่านการตลาดออนไลน์

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส้มจุกจะนะ ตำบลแค อำเภोजจะนะ

แม้ว่าจะมีความพยายามในการพลิกฟื้นส้มจุกในพื้นที่ที่มีการปลูกมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด โดยคนในพื้นที่มักจะชอบพูดว่า

ส้มจุกจะนะเป็นผลไม้ที่ “คนกินไม่ได้ซื้อ ส่วนคนซื้อไม่ได้กิน”

นอกจากนี้ นายอะหมัด ยังเล่าว่า ส้มจุกมีส่วนในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จากการที่วิสาหกิจก้าวสู่การเป็นพื้นที่เรียนรู้ พัฒนาและส่งเสริมทักษะการขายพันธุ์และการดูแลสวนส้มจุก โดยใช้ส้มจุกเป็นฐานเชื่อมโยงอาชีพต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชน และเชื่อมโยงกลุ่มคนด้วยโอกาส รวมถึงดึงดูดแรงงานที่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ให้กลับสู่บ้านเกิดเพื่อกลับมาทำงานใกล้ชิดครอบครัวอีกครั้งด้วย

ดังนั้น การยกระดับและเพิ่มมูลค่าส้มจุกให้เป็นเกษตรมูลค่าสูงและยั่งยืน ยังคงต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการให้ความรู้แก่เกษตรกรสู่การทำเกษตรอัจฉริยะ การปลูกให้มีประสิทธิภาพสูง ยั่งยืน การกระจายองค์ความรู้แก่ชุมชน และสร้างความร่วมมือ เครือข่ายต่าง ๆ ในการศึกษา วิจัย การต่อยอดพันธุ์ส้มจุก เพื่อยกระดับและเพิ่มมูลค่า โดยเฉพาะการต่อยอดสู่การจัดทำเครื่องสำอางและน้ำมันหอมระเหยจากเปลือกส้มจุก

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์

ิ จังหวัดสงขลาได้รับความนิยมด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2566 มีจำนวนนักท่องเที่ยวกว่า 5,128,081 คน แบ่งเป็นชาวไทย ร้อยละ 50.54 และชาวต่างชาติ ร้อยละ 49.46 ซึ่งส่วนใหญ่มาจากประเทศ มาเลเซียและสิงคโปร์ และจังหวัดสงขลายังมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเป็น ลำดับที่ 3 ของภาคใต้รองจากภูเก็ตและ สุราษฎร์ธานี โดยนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในเมืองสงขลาและเมืองหาดใหญ่ และแหล่งท่องเที่ยว ที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมส่วนใหญ่อยู่นานเมืองเก่าสงขลา และแหล่งท่องเที่ยววันทนาการในเมืองหาดใหญ่ เนื่องจากปัจจัยสนับสนุน เชิงนโยบายจากภาครัฐ ทั้งการผลักดันให้จังหวัดสงขลาเป็นเมืองสร้างสรรค์ ด้านอาหาร MICE City และ Sport City อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า แนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในอนาคตจะมีความต้องการ ท่องเที่ยวเชิงหาประสบการณ์หรือการเรียนรู้จากท้องถิ่นที่แท้จริง ต้องการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม และให้ความสำคัญกับความยั่งยืน (Gastronomy Tourism) มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา SEA ที่ได้เสนอการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ในรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน ให้มากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งจังหวัดสงขลามีศักยภาพในการพัฒนาดังกล่าวสูง โดยมีอัตลักษณ์พื้นที่ที่หลากหลาย อาทิ พื้นที่เกาะยอ

ชุมชนพื้นที่เกาะยอ

พื้นที่เกาะยอมีของดี ที่เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นจำนวนมาก เช่น

- 1 **ผ้าทอเกาะยอ** ที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียง โดยลายผ้าที่สำคัญ อาทิ ลายราชวัตร ลายดอกพิกุล
- 2 **ผลไม้نانาชนิด** ซึ่งเกาะยอมีความอุดมสมบูรณ์ มีผลผลิตจากผลไม้ ตลอดทั้งปี โดยผลไม้ที่เป็นเอกลักษณ์และมีรสชาติเฉพาะของเกาะยอ คือ จำปาตะขุนและสวา
- 3 **อาหารทะเล** เช่น ปลากระพงสามน้ำทะเลสาบสงขลา (หนึ่งในสินค้า GI) และสาหร่ายผมนาง ซึ่งทั้ง 2 ชนิดสามารถพบได้แค่ที่ทะเลสาบสงขลาเท่านั้น
- 4 **พระนอนปางปรินิพพานองค์ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย** บ้านเก่าอายุร้อยปี สถาบันทักษิณสถูป และอื่นๆ ที่มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่

ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผสมผสานและสะท้อนออกมาในคำขวัญเกาะยอ ที่ว่า ..
“สมเด็จเจ้าเป็นศรี ผ้าทอดีล้ำค่า นานาผลไม้หวาน ถิ่นอาหารทะเล
เสน่ห์สะพานติณฯ สถาบันทักษิณสถูปงาม งดงามเรือนทรงไทย”

จากการหารือร่วมกับนายชาญวิฑูร สุขสว่างไกร นายกสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวสงขลาและคณะ ที่ผ่านมา ได้มีความพยายามในการรวมกลุ่มและผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวที่ริเริ่มและดำเนินการโดยชุมชน เพื่อชุมชนอย่างแท้จริง โดยได้มีการจัดตั้ง สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวสงขลา (ทชส.) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการของประชาชน นักวิชาการ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนในพื้นที่ โดยร่วมกันผลักดันการท่องเที่ยวบนฐานของการใช้ทรัพยากร ภูมิปัญญา วัฒนธรรม จิตวิญญาณ และอาหาร จากชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาจากชุมชนโดยชุมชน และเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

ซึ่งเครือข่ายดังกล่าวได้ร่วมกันศึกษา วิจัย พัฒนา และต่อยอดแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เพิ่มศักยภาพ การบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้ได้มาตรฐาน พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพ อาทิ การพัฒนามัคคุเทศก์ พัฒนาให้ประชาชน ชุมชนในพื้นที่ให้มีอาชีพ รายได้ จากการท่องเที่ยวชุมชนเพิ่มขึ้น ส่งเสริม การให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งมีการเก็บ ข้อมูลเพื่อสร้างฐานข้อมูลการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน และต่อยอดจัดทำเป็นแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ สำหรับเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแนะนำข้อมูลด้านการท่องเที่ยว โดยผลจากการดำเนินการดังกล่าวทำให้มีการเชื่อมโยงเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบชุมชน และทำให้มีนักท่องเที่ยว ทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติ เข้ามาท่องเที่ยวชุมชนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง สร้างอาชีพและรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่

ความท้าทายในการพัฒนา ท่าเรือเชิงชุมชน

ทั้งนี้ นายเพชรรัตน์ จันทพันธ์ รักษาการแทนผู้อำนวยการสถาบัน
ทักษิณคดีศึกษา กล่าวว่า การรวมกลุ่มจัดตั้งสมาคมส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวสงขลาและการขับเคลื่อนงานภายใต้สมาคมนี้ ใช้ระยะเวลา
ในการดำเนินการให้มีผลอย่างเป็นรูปธรรมนานหลายสิบปี เนื่องจาก
ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่มีกลไก ช่องทาง
ในการนำเสนอและขับเคลื่อนงานให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และไม่มี
งบประมาณในการดำเนินการ ทำให้สมาคมต้องหันกลับมาพึ่งตนเอง
โดยใช้งบประมาณ ทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่ สร้างความร่วมมือกับภาค
ส่วนอื่น ๆ ให้เข้ามาช่วยสนับสนุน จนเกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม
นอกจากนี้ ในการพัฒนาศักยภาพประชาชนให้เป็นภาคีผู้เกื้อหนุน
ยังมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถจัดทำได้ด้วยตนเอง ต้องผ่านคณะกรรมการ
กลางของประเทศ ทำให้ภาคีผู้เกื้อหนุนที่ผ่านเกณฑ์และหลักสูตรนั้นไม่
สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกันและไม่เข้าใจจากเหงาความเป็น
เจ้าของพื้นที่ **จากกรณีข้างต้น** จะเห็นว่า ความสำเร็จในการพัฒนา
การท่องเที่ยวชุมชนอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน หนึ่งในปัจจัยสำคัญ
คือ การสร้างให้ประชาชนมีองค์ความรู้ ให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม
ในการพัฒนา รวมทั้ง สร้างชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถยืนอยู่ได้ด้วย
ตนเอง และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้อง
กับบริบทของพื้นที่ในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญและมุ่งเน้น
การพัฒนาจากฐานรากมากยิ่งขึ้น

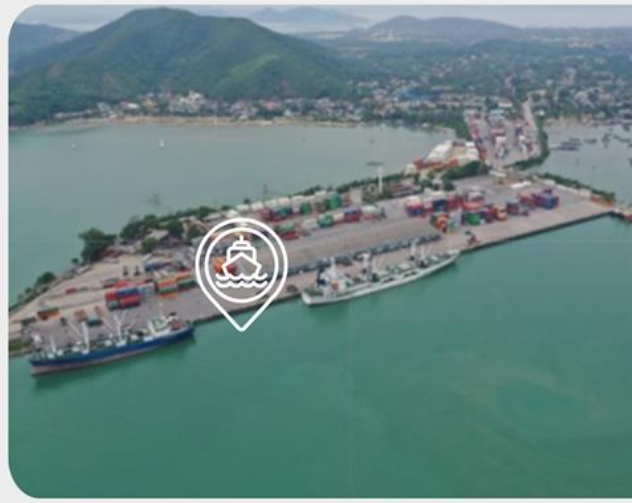
“ซึ่งจะทำให้เกิดประชาชนเจ้าของพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม
มีรายได้ และเกิดการพัฒนาจากชุมชนอย่างแท้จริง”

3. การพัฒนาประสิทธิภาพของ ท่าเรือน้ำลึกจังหวัดสงขลา

1 จังหวัดสงขลาถือเป็นศูนย์การทางการค้าขนาดใหญ่ของ
ภาคใต้ มีเส้นทางทางการค้าที่หลากหลาย และมีศักยภาพ
ในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางคมนาคมทางบก ทางอากาศ ทางน้ำ
และทางรางเชื่อมโยงสู่ตอนกลางของประเทศ และเชื่อมโยงสู่ประเทศ
เพื่อนบ้านทางตอนใต้และกลุ่มประเทศฝั่งอันดามัน โดยเฉพาะ
การคมนาคมขนส่งทางน้ำ

ท่าเรือน้ำลึกสงขลาสร้างขึ้นโดยรัฐบาล และปัจจุบันบริหารงาน
โดยบริษัทเจ้าพระยาท่าเรือสากล จำกัด เพื่อเอื้ออำนวยในการส่งออก
และนำเข้าสินค้าหลักของภาคใต้ เช่น ยางพารา อาหารทะเลแช่แข็ง
ไม้และเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น ซึ่งสินค้าโดยส่วนใหญ่จะนำเข้า
และส่งออกไปยังประเทศจีน สหรัฐอเมริกา และยุโรป โดยท่าเรือ
น้ำลึกสงขลาเมื่อปี 78 ไร่ ประกอบด้วยท่าเทียบเรือ ลานวางตู้สินค้า
และโรงพักสินค้า กินน้ำลึกไม่เกิน 8 เมตร มีท่าเทียบเรือ 3 ท่า
สามารถรองรับสินค้าได้ประมาณ 170,000 TEU/ปี มีลานวางตู้สินค้า
ขนาด 50,000 ตารางเมตร และโรงพักสินค้า ขนาด 6,720 ตารางเมตร
โดยในแต่ละปีมีสินค้าเข้าออกท่าเรือมากถึง 6 แสนตันต่อปี

ความท้าทายในการเพิ่มประสิทธิภาพ ของท่าเรือน้ำลึก

จากการหารือร่วมกับนายชัยวุฒิ โลหะภาชัย รองผู้จัดการฝ่าย
ปฏิบัติการ ท่าเรือน้ำลึกจังหวัดสงขลา พบว่า ท่าเรือน้ำลึกสงขลา
มีความท้าทายที่อาจส่งผลกระทบต่อศักยภาพของท่าเรือ และ
ประสิทธิภาพในการแข่งขันกับท่าเรืออื่น ๆ และประเทศเพื่อนบ้าน
ได้แก่

ท่าเรือน้ำลึกสงขลามีการใช้งานมาแล้วกว่า 35 ปี
และมีรูปแบบและเทคโนโลยีการขนส่งรูปแบบเดิม
ทำให้ไม่สามารถรองรับและเสริมศักยภาพการขนส่ง
ของจังหวัดได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร
รวมทั้งรูปแบบการขนถ่ายสินค้าบริเวณหน้า
ท่าเรือที่ไม่มีความทันสมัย ทำให้เรือสินค้าส่วนใหญ่ซึ่งไม่มี
ปั้นจั่นติดเรือไม่สามารถเข้าเทียบท่าเรือสงขลาได้

ขนาดของร่องน้ำที่เข้าสู่ท่าเรือตื้นเขิน มีตะกอน
จำนวนมาก ต้องขุดลอกอยู่เสมอ ทำให้เรือส่วนใหญ่
ไม่สามารถบรรทุกสินค้าได้เต็มพิกัด และเรือขนาดใหญ่
ไม่สามารถเข้าเทียบท่าได้ ส่งผลให้การใช้
ท่าเรือยังไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควร

การเพิ่มประสิทธิภาพรองรับ
การพัฒนาในอนาคต

นายชัยวุฒิ กล่าวเพิ่มเติมว่า ท่าเรือน้ำลึกสงขลาได้มีการวางแผนพัฒนาท่าเรือ เพื่อเสริมศักยภาพท่าเรือให้สามารถรองรับปริมาณการขนส่งสินค้าได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ โดยได้จัดทำแผนพัฒนาปรับปรุงท่าเรือสงขลา ในรูปแบบการร่วมลงทุนภาครัฐ-เอกชน (PPP) วงเงินงบประมาณ 2,388 ล้านบาท โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย

- 1 การลงทุนเพื่อปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกท่าเรือ (Port Facilities) ได้แก่ การปรับปรุงท่าเรือ และปรับฝั่งท่าเรือให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี
- 2 การลงทุนติดตั้งและจัดหาเครื่องจักรอุปกรณ์ท่าเรือ ประกอบด้วย เครื่องจักรอุปกรณ์หลัก อาทิ ปั่นจันทันท่า จำนวน 3 หน่วย รถยกตู้สินค้าหนัก รถยกตู้สินค้าเปล่า รถยกทั่วไป เรือลากจูง จำนวน 2 ลำ และเครื่องจักรและอุปกรณ์สนับสนุนอื่น ๆ
- 3 การพัฒนาระบบการขนถ่ายจัดวางตู้คอนเทนเนอร์บนลานรับฝากตู้คอนเทนเนอร์ โดยติดตั้งระบบรถคานเคลื่อนที่ยกตู้สินค้า (Rubber Tyred Gantry Crane : RTG) เพิ่มจำนวน 6 คัน ทดแทนระบบรถยกตู้คอนเทนเนอร์บางส่วน

โดยคาดว่า ภายในปี 2569 ท่าเรือน้ำลึกสงขลาจะมีศักยภาพและรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างเพียงพอ โดยคาดว่าจะสามารถรองรับสินค้าผ่านหน้าท่าได้เพิ่มขึ้นจากเดิมที่ประมาณ 2 ล้านตัน เป็นปริมาณมากกว่า 3.8 ล้านตัน มีจำนวนตู้สินค้าประมาณ 180,000 TEU (ตู้สินค้าที่มีขนาด 20 ฟุต) เพิ่มขึ้นมากกว่า 450,000 TEU ซึ่งจะทำให้รองรับปริมาณสินค้าส่งออกและนำเข้าทางน้ำในจังหวัดสงขลาและจังหวัดข้างเคียงได้เพียงพอกับความต้องการที่ประมาณการไว้ และสามารถลดต้นทุนการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการ และเพิ่มรายได้ และขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น และส่งผลดีต่อภาคการเกษตรกรรม เช่น ยางพารา ไม้ยาง การประมง และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีได้มากขึ้น อีกทั้งเป็นการเพิ่มการจ้างงานในท้องถิ่น

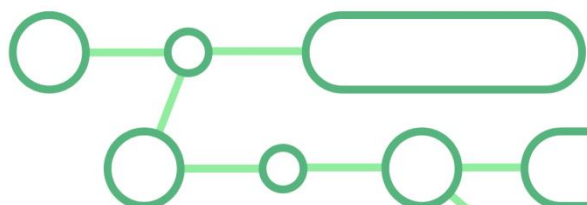

สถิติข้อมูล

สถานะตัวชี้วัดด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

จดหมายข่าวด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการรายงานสถานะข้อมูลตัวชี้วัดการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแผนงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเล่มที่ 18 ด้านการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน เล่มที่ 19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ในหมวดหมู่ที่ 10 หมวดหมู่ที่ 11 รวมถึงรายงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการติดตามผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด โดยฉบับนี้จะรายงานเฉพาะสถานการณ์ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่สามารถประเมินสถานะเทียบกับค่าเป้าหมายสำหรับตัวชี้วัดที่มีข้อมูล ไม่ครบถ้วนทางทีมก็จะยังคงพัฒนาข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถนำเสนอได้ในฉบับต่อ ๆ ไป

ตัวชี้วัด

ดัชนีความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (Climate Risk Index)

ค่าเป้าหมาย

อันดับโลกไม่น้อยกว่า 60

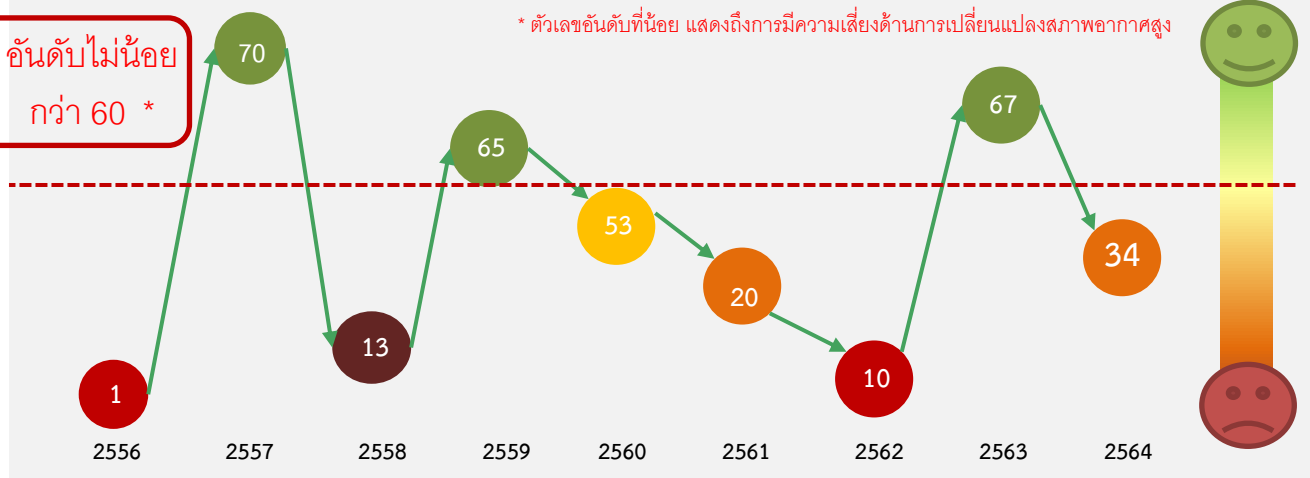
ดัชนีความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (Climate Risk Index)

อันดับของประเทศไทยในช่วงปี 2556 - 2565

อันดับสูง ↑ ความเสี่ยงต่ำ ↓

อันดับไม่น้อยกว่า 60 *

* ตัวเลขอันดับที่น้อย แสดงถึงการมีความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศสูง

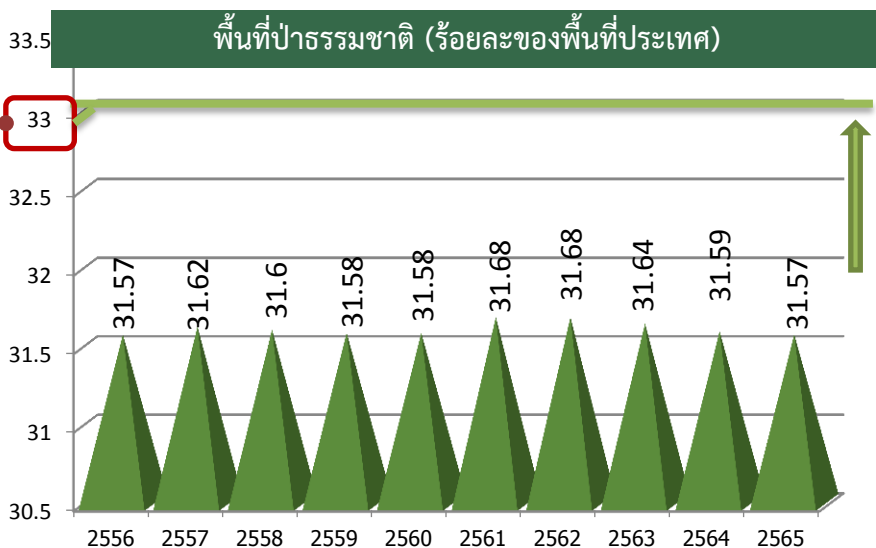
ข้อมูลจากรายงานอันดับความเสี่ยงด้านภูมิอากาศโลกล่าสุดใน พ.ศ. 2564 พบว่า ไทยถูกจัดให้อยู่ในอันดับ 34 ของกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยงสูงต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะยาว เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายภายในปี 2570 กำหนดว่าอันดับไม่น้อยกว่า 40 พบว่ายังไม่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ นับเป็นความท้าทายที่จะต้องเร่งดำเนินการให้สามารถบรรลุตามค่าเป้าหมายได้ในห้วงการพัฒนาต่อไป ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับแนวโน้มข้อมูลย้อนหลังพบว่าตัวชี้วัดนี้มีความผันผวนสูงอันเนื่องมาจากการสถานการณ์ทางภัยพิบัติที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้

ตัวชี้วัด

พื้นที่ป่าไม้

ค่าเป้าหมาย

เพิ่มขึ้นโดยเป็น ป่าไม้ธรรมชาติร้อยละ 33 และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ ร้อยละ 12 พื้นที่สีเขียวในเขตเมือง และชนบทรวมทั้งป่าในเมืองและชุมชนเพื่อการเรียนรู้พักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 3 ของพื้นที่ประเทศ

หมายเหตุ: ข้อมูลการแปลงพื้นที่ป่าไม้ นิยามพื้นที่ป่าไม้ คือ พื้นที่ปกคลุมของพืชพรรณที่สามารถจำแนกได้ว่าเป็นไม้ยืนต้นปกคลุมเป็นผืนต่อเนื่องขนาดไม่น้อยกว่า 3.125 ไร่ (รวมถึงทุ่งหญ้าและลานหินที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ที่ปรากฏล้อมรอบด้วยพื้นที่ที่จำแนกได้ว่าเป็นพื้นที่ป่าไม้) โดยไม่รวมถึงพื้นที่ที่มีต้นไม้แต่ประเมินได้ว่าผลผลิตหลักของการดำเนินการไม่ใช่เนื้อไม้

ที่มา: กรมป่าไม้ 2566

จากรายงานโครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ พ.ศ. 2566 ของกรมป่าไม้ พบว่า ประเทศไทยมีป่าธรรมชาติ ณ ปี 2565 อยู่ทั้งสิ้น 102,135,974.96 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.57 ของพื้นที่ประเทศ และจากแนวโน้มในช่วงปีพ.ศ. 2556-2565 (10 ปี) ที่ผ่านมา พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 31.61 และยังไม่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 33 ทั้งนี้ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท ยังอยู่ระหว่างการจัดเก็บข้อมูลจำแนกตามประเภทเพื่อให้ครอบคลุมตามนิยามที่กำหนดไว้

ตัวชี้วัด

สัดส่วนพื้นที่ ที่คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดินที่อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทของการใช้ประโยชน์ต่อพื้นที่เป้าหมาย (ร้อยละภายในปี)

ค่าเป้าหมาย

ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

1.

คุณภาพน้ำผิวดิน

ร้อยละของแหล่งน้ำผิวดินเปรียบเทียบตามเกณฑ์คุณภาพน้ำตามการใช้ประโยชน์
[พิจารณาแหล่งน้ำประเภทที่ 2-3-4-5]

ข้อมูล	ปี พ.ศ.		
	2563	2564	2565
ร้อยละของแหล่งน้ำประเภทที่ 5 ที่ผ่านเกณฑ์การใช้ประโยชน์	n/a	n/a	n/a
ร้อยละของแหล่งน้ำประเภทที่ 4 ที่ผ่านเกณฑ์การใช้ประโยชน์	0	0	0
ร้อยละของแหล่งน้ำประเภทที่ 3 ที่ผ่านเกณฑ์การใช้ประโยชน์	16.95	16.95	18.64
ร้อยละของแหล่งน้ำประเภทที่ 2 ที่ผ่านเกณฑ์การใช้ประโยชน์	1.69	3.39	1.69
ร้อยละของแหล่งน้ำประเภทที่ 1 ที่ผ่านเกณฑ์การใช้ประโยชน์	n/a	n/a	n/a
คุณภาพน้ำผิวดิน ที่ผ่านเกณฑ์รวม	18.34	20.34	20.34

หมายเหตุ: มาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินตามการใช้ประโยชน์ สามารถจำแนกประเภทของแหล่งน้ำ 5 ประเภท ตามประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537)

ที่มา: ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ, 2565 ประมวลผลโดย สสช.

คุณภาพน้ำผิวดิน ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินตามการใช้ประโยชน์ สามารถจำแนกประเภทของแหล่งน้ำ 5 ประเภท ตามประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) โดยพิจารณาเฉพาะแหล่งน้ำที่มีการใช้ประโยชน์ตามที่ข้อมูลรายงานจาก คพ. ใน ประเภทที่ 2 เพื่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำ ประเภทที่ 3 เพื่อการเกษตร และประเภทที่ 4 เพื่อการอุตสาหกรรม โดยพื้นที่เป้าหมาย คือ แหล่งน้ำสำคัญ จำนวน 59 แหล่งน้ำ (ไม่รวมโขงเหนือและโขงอีสาน และแหล่งน้ำนิ่ง 9 แหล่ง) ทั้งนี้แหล่งน้ำที่ไม่ได้มีการกำหนดประเภทจะเทียบมาตรฐานตามประเภทแหล่งน้ำที่ 3

โดยในปี 2565 มีแหล่งน้ำที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพน้ำตามประเภทการใช้ประโยชน์ 12 แหล่ง น้ำจากแหล่งน้ำเป้าหมาย 59 แหล่ง คิดเป็นร้อยละ 20.34 และจากแนวโน้มในช่วงปีพ.ศ. 2563-2565 พบว่ามีค่าต่ำอยู่ที่ร้อยละ 18.34 – 20.34 และยังไม่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90

การจำแนกแหล่งน้ำตามการใช้ประโยชน์

	ประเภทที่ 1 แหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อการอนุรักษ์		ประเภทที่ 4 แหล่งน้ำเพื่อการอุตสาหกรรม
	ประเภทที่ 2 แหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำ		ประเภทที่ 5 แหล่งน้ำเพื่อการคมนาคม
	ประเภทที่ 3 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร		

ตัวชี้วัด	สัดส่วนคุณภาพพื้นที่น้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำทะเล และแหล่งน้ำใต้ดินที่อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทของการใช้ประโยชน์ต่อพื้นที่เป้าหมาย (ร้อยละภายในปี) - ต่อ
ค่าเป้าหมาย	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

2.

คุณภาพน้ำทะเล

ร้อยละของแหล่งน้ำทะเลเปรียบเทียบกับเกณฑ์คุณภาพน้ำตาม MWQI ในระดับ ดีมาก- ดี - พอใช้

ข้อมูล	ปี พ.ศ.				
	2561	2562	2563	2564	2565
ร้อยละของคุณภาพน้ำในระดับดีมาก	1	2	4	3	1
ร้อยละของคุณภาพน้ำในระดับดี	58	59	60	47	59
ร้อยละของคุณภาพน้ำในระดับพอใช้	35	34	27	40	31
คุณภาพน้ำทะเลผ่านเกณฑ์	94	95	91	90	91

หมายเหตุ: การพิจารณาแหล่งน้ำทะเลที่อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับประเภทของการใช้ประโยชน์ คือ พื้นที่ที่คุณภาพน้ำทะเล อยู่ในเกณฑ์ A:ดีมาก B:ดี และ C:พอใช้ ประเมินโดยใช้ ดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index: MWQI) สำหรับพื้นที่เป้าหมาย คือ พื้นที่แหล่งน้ำทะเลทั้งหมดที่มีจุดตรวจวัดดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index: MWQI)

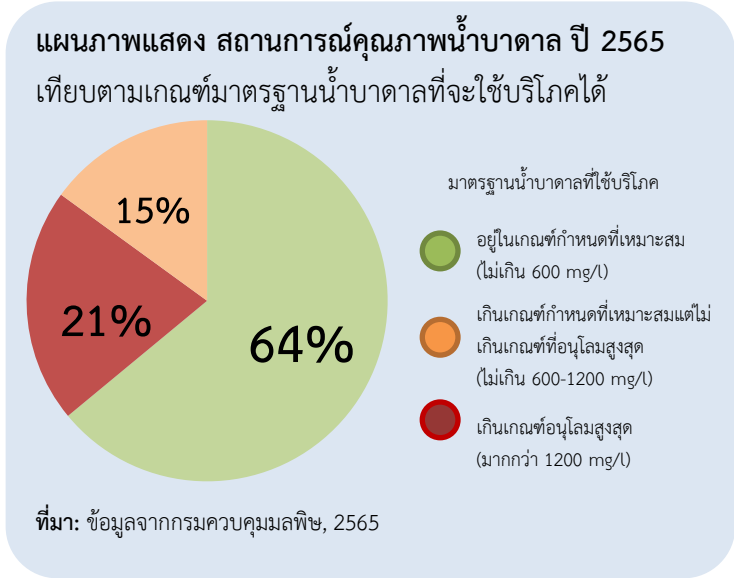
ที่มา: ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ, 2565 ประมวลผลโดย สศช.

ในปี 2565 ร้อยละของแหล่งน้ำทะเลที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพน้ำตามดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (MWQI) โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ ดี และ ดีมาก มีค่าร้อยละ 91 และจากแนวโน้มระดับดัชนีคุณภาพน้ำทะเลที่ผ่านมาในช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 พบว่ามีค่าคงตัวในระดับที่มากกว่าร้อยละ 90 บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 แล้ว

3.

คุณภาพน้ำบาดาล

คุณภาพน้ำบาดาลประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานน้ำบาดาลที่ใช้บริโภคได้ พบว่า โดยทั่วไปคุณภาพน้ำบาดาลมีค่าคงที่หรือมีการเปลี่ยนแปลงจากค่าเดิมเล็กน้อย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาคุณภาพน้ำบาดาลจากค่าประมาณสารทั้งหมดที่ละลายได้ (Total Dissolved Soloids: TDS) ซึ่งต้องมีค่าสารละลายไม่เกินกว่า 600 มิลลิกรัม/ลิตร

โดยจากข้อมูลการรายงานปี 2565 พบว่า คุณภาพน้ำบาดาลอยู่ในเกณฑ์ปริมาณสารละลายที่เหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 64 มีค่าปริมาณสารละลายบางพารามิเตอร์ที่สูงเกินมาตรฐานที่กำหนดไว้ แต่ยังไม่เกินค่าอนุโลมสูงสุดร้อยละ 15 และมีปริมาณสารละลายเกินเกณฑ์อนุโลมสูงสุด ร้อยละ 21 รวมผ่านเกณฑ์มาตรฐานคิดเป็น ร้อยละ 79 ทั้งนี้ยังไม่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90

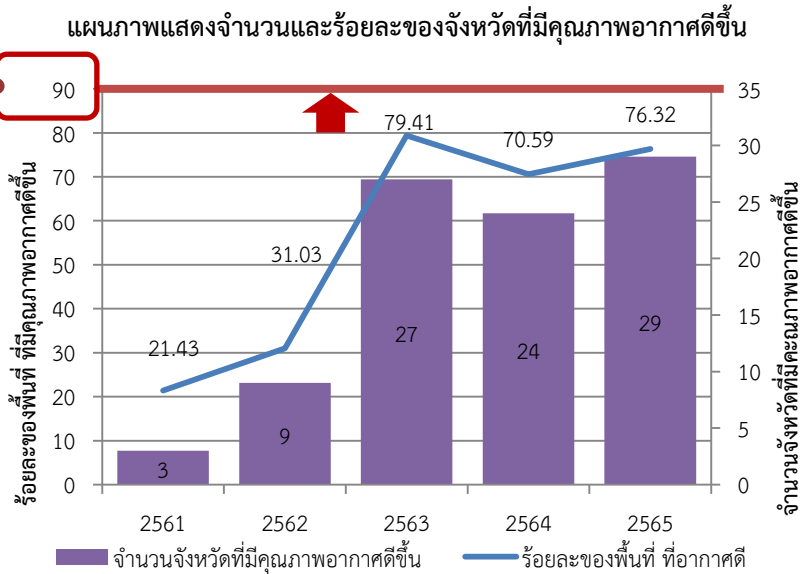

ตัวชี้วัด

สัดส่วนคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตและพื้นที่ทั่วไปที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทยต่อพื้นที่เป้าหมาย (ร้อยละ ภายในปี)

ค่าเป้าหมาย

ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

หมายเหตุ: พิจารณาจากผลการตรวจวัดสารมลพิษ ที่ได้จากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบอัตโนมัติของกรมควบคุมมลพิษ และเป็นปัญหาหลักของแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1. สระบุรี พิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายปีของฝุ่นละออง PM10 ลดลงหรือไม่ต่ำกว่า เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา
2. ระยอง พิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายปีของสารเบนซีน ลดลงหรือไม่ต่ำกว่า เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา
3. จังหวัดอื่น ๆ นอกเหนือจากข้อ 1. และ 2. พิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายปีของฝุ่นละออง PM2.5 ที่ลดลง (พิจารณารายจังหวัด)

และ “คุณภาพอากาศดีขึ้น” หมายถึง ผลการตรวจวัดสารมลพิษที่เป็นปัญหาหลักของพื้นที่ วัดค่าได้ลดลงหรือไม่ต่ำกว่า เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

ที่มา: ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ, 2565 ประมวลผลโดย สศช.

สัดส่วนคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตและพื้นที่ทั่วไปที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานประเทศไทยต่อพื้นที่เป้าหมาย พิจารณาใช้การเทียบเคียง (Proxy) จากผลการตรวจวัดสารมลพิษ ที่ได้จากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบอัตโนมัติของกรมควบคุมมลพิษที่มีข้อมูลครบทั้งปี โดยพิจารณาจากร้อยละของจังหวัดที่มีอากาศดีขึ้น (คุณภาพอากาศดีขึ้น หมายถึง ผลการตรวจวัดสารมลพิษที่เป็นปัญหาหลักของพื้นที่ วัดค่าได้ลดลงหรือไม่ต่ำกว่า เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา)

จากข้อมูลปีล่าสุด พ.ศ. 2565 พบว่า ร้อยละของจำนวนจังหวัดที่มีคุณภาพอากาศดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 76.32 (29 จังหวัด จากพื้นที่เป้าหมาย 38 จังหวัดที่มีสถานีตรวจวัดแบบอัตโนมัติและมีข้อมูลครบทั้งปี) **ทั้งนี้ยังไม่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90**

สถานการณ์คุณภาพอากาศรายพื้นที่

คุณภาพอากาศพื้นที่ทั่วไป

สถานการณ์คุณภาพอากาศ ปี 2565 มีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติ 56 จังหวัด (87 สถานี) (ปี 2564 มีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติทั่วประเทศ ใน 46 จังหวัด 77 สถานี) โดยพบว่าภาพรวมคุณภาพอากาศดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา ปริมาณฝุ่นละออง PM2.5 มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศ 20 มคก./ลบ.ม. (ลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 5) ฝุ่นละออง PM10 มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศ 38 มคก./ลบ.ม. (ลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 5)

คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤต

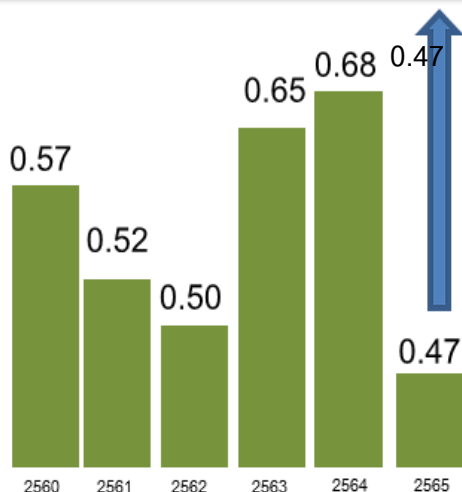
- กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปี 2565 มีภาพรวมทั้งพื้นที่ที่มีแนวโน้มดีขึ้น โดยจำนวนวันที่ฝุ่นละออง PM2.5 เกินค่ามาตรฐานมี 24 วันซึ่งลดลงจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 65 (ปี 2564 มีจำนวนวันที่เกินมาตรฐาน 69 วัน)
- พื้นที่มาบตาพุดและบริเวณใกล้เคียง จังหวัดระยอง ปี 2565 ตรวจพบปริมาณสารอินทรีย์ระเหยง่ายประเภท 1,3-บิวทาไดอิน และ 1,2-ไดคลอโรอีเทน เพิ่มขึ้นจากปี 2564 โดยค่าเฉลี่ยรายปี 2565 พบสาร 1,3-บิวทาไดอิน 0.74 มคก./ลบ.ม. (มาตรฐานเฉลี่ยรายปีไม่เกิน 0.33 มคก./ลบ.ม.) และสาร 1,2-ไดคลอโรอีเทน 0.41 มคก./ลบ.ม. (มาตรฐานเฉลี่ยรายปีไม่เกิน 0.4 มคก./ลบ.ม.) ในขณะที่ปี 2565 พบสารเบนซีน 2.3 มคก./ลบ.ม. (มาตรฐานเฉลี่ยรายปีไม่เกิน 1.7 มคก./ลบ.ม.) มีแนวโน้มลดลงจากปี 2564

ที่มา: ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ, 2565

ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ

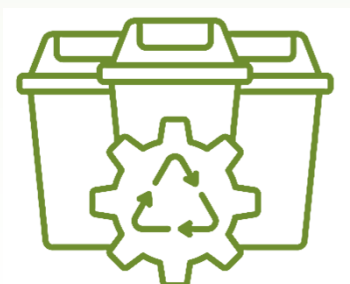
ค่าเป้าหมาย 0.81 ภายในปี 2570

หมายเหตุ: พิจารณาคำนวณคะแนนการจัดการของขยะแต่ละประเภทเป็นสัดส่วนเท่ากัน

ที่มา: ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ/ กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2566
ประมวลผลโดย สศช.

โดยข้อมูลดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ ใน พ.ศ. 2566 มีผลการประเมินอยู่ที่ 0.47 คะแนน โดยยังไม่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2570 ให้ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะมีค่าไม่น้อยกว่า 0.81 คะแนน

ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ ปี 2565

มีตัวชี้วัดย่อยคิดเป็นสัดส่วนดังนี้

0.72

สัดส่วนของขยะมูลฝอยชุมชน ที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง

1.00

สัดส่วนของมูลฝอยติดเชื้อ ที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง

0.13

สัดส่วนของเสียอันตรายชุมชน ที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง

0.05

สัดส่วนกากของเสียอุตสาหกรรม ที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง

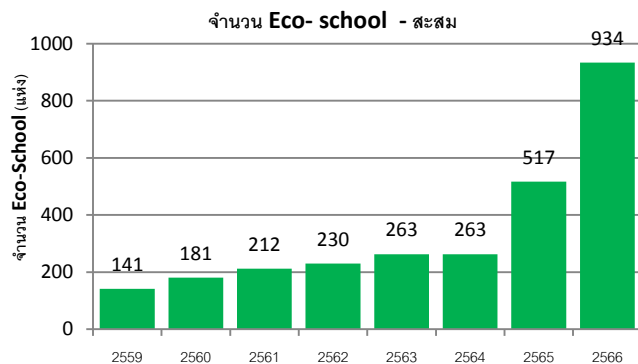

ดัชนีประสิทธิภาพการจัดการขยะ เป็นดัชนีที่ใช้วัดความสามารถในการจัดการขยะ โดยพิจารณาจากปริมาณขยะในระบบทั้งหมดนำมาเทียบเป็นสัดส่วนกับปริมาณขยะที่สามารถจัดการได้อย่างถูกต้องตามแต่ละประเภทขยะ 4 ประเภท ได้แก่

- สัดส่วนของขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง และนำไปใช้ประโยชน์ (วัดการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย สถานประกอบการค้า)
- สัดส่วนของมูลฝอยติดเชื้อได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง (วัดการจัดการมูลฝอยที่สงสัยว่าปนเปื้อนสิ่งสกปรกที่ก่อให้เกิดโรคที่มีความเข้มข้นหรือ ปริมาณเพียงพอที่เป็นสาเหตุให้เกิดโรคได้)
- สัดส่วนของเสียอันตรายชุมชนที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง (วัดการจัดการของเสียอันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในครัวเรือนและสถานประกอบการในชุมชน)
- สัดส่วนกากของเสียอุตสาหกรรมที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง (วัดการจัดการของเสียหรือสิ่งที่ไม่ใช้แล้วที่เกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน ตั้งแต่กระบวนการรับวัตถุดิบ การผลิต การตรวจสอบคุณภาพ การบำบัดมลพิษ)

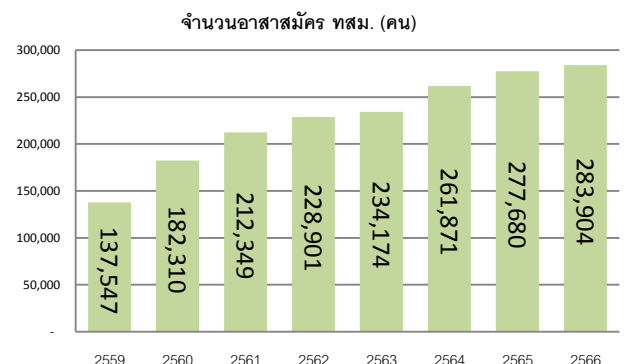
ดัชนีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่มีการจัดทำข้อมูลอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ในการติดตามประเมินผลค่าเป้าหมาย จึงใช้ข้อมูลเทียบเคียง (Proxy) ได้แก่ (1) จำนวนอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) (2) จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม (3) จำนวนกิจการ/องค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (4) จำนวนโรงเรียน Eco-School เมื่อพิจารณาจากข้อมูลเทียบเคียงข้างต้น พบว่า ข้อมูลเรื่อง การมีจิตอาสาของชน จำนวนองค์กรเอกชน (NGO) ด้านสิ่งแวดล้อม และ จำนวนโรงเรียน Eco-School มีแนวโน้มดีขึ้น ส่วนข้อมูลเรื่อง จำนวนกิจการ/องค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มลดลงอย่างมาก **ส่งผลให้สถานะการบรรลุเป้าหมายเทียบเคียงได้ว่ายังไม่บรรลุตามที่กำหนดไว้**

ดัชนีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม เทียบเคียงใช้ Proxy แทน โดยวัดด้วย 4 ชุดข้อมูล ได้แก่

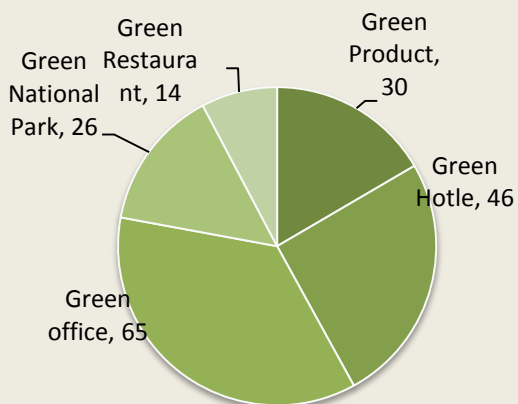
หมายเหตุ: จำนวนสะสม

ที่มา: กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม, 2566

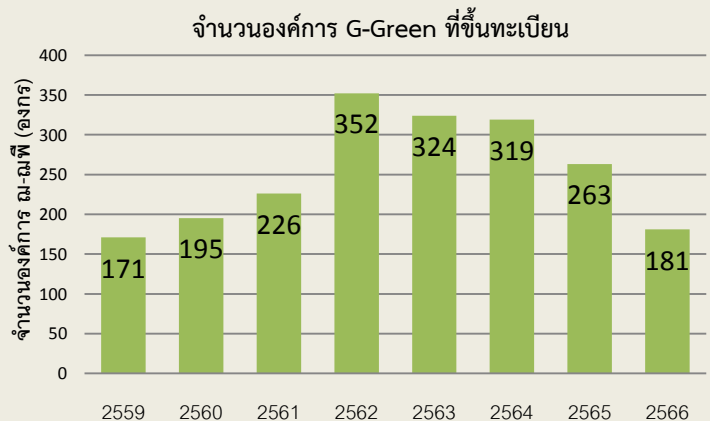

หมายเหตุ: จำนวนสะสม

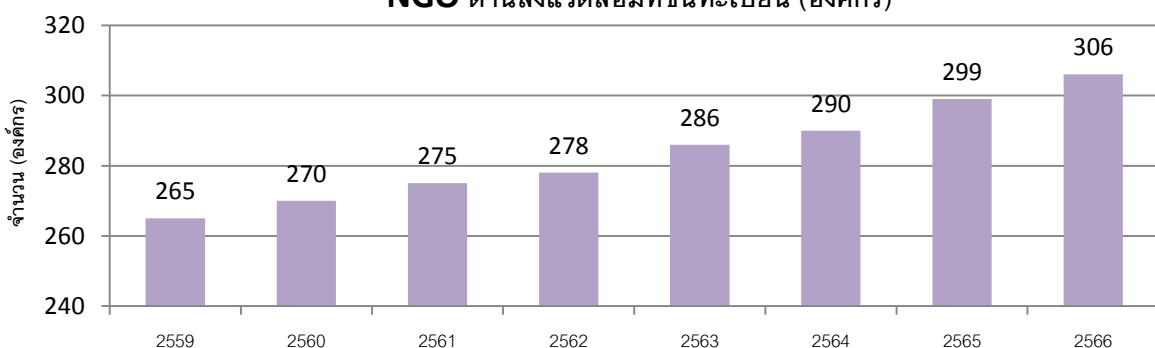
ที่มา: กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม, 2566

องค์กร G-Green ปี พ.ศ. 2566

NGO ด้านสิ่งแวดล้อมที่ขึ้นทะเบียน (องค์กร)

หมายเหตุ: จำนวนสะสม

ที่มา: กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม, 2566

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
กองยุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กทว.)
962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100
โทรศัพท์ 02-280-4085 (ต่อ 1541 หรือ 1527) E-mail : ANEO@nesdc.go.th